

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Právnická fakulta

Jakub Dozbaba

Lidskoprávní aspekty potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Lidskoprávní aspekty potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 15.03.2017

Jakub Dozbaba

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce JUDr. Martinu Faixovi, PhD., MJI. za jeho vedení, spolupráci a cenné rady při vytváření této práce.

Současně bych rád srdečně poděkoval své rodině, přítelkyni i přátelům za neocenitelnou podporu, kterou mi vyjadřovali po celou dobu mého studia.

Obsah

Seznam zkratk	6
1 Úvod	7
2 Definice pirátství v mezinárodním právu	9
2.1 Protiprávní čin násilí nebo zadržení.....	10
2.2 Sledující soukromý účel.....	11
2.3 Na volném moři nebo v místě, které nepodléhá jurisdikci kteréhokoli státu.....	11
2.4 Požadavek dvou lodí	12
2.5 Pojem ozbrojená loupež na moři v mezinárodním právu	12
3 Komplexní přístup Evropské unie při potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři	14
4 Odpovědnost Evropské unie za protiprávní jednání jí poskytnutých „orgánů“	18
4.1 Požadovaný standard kontroly pro přičtení odpovědnosti mezinárodní organizaci za protiprávní jednání jí poskytnutých „orgánů“	19
4.1.1 Návrh článku o odpovědnosti mezinárodních organizací za mezinárodně protiprávní chování	20
4.1.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva – případ Behrami a Saramati ...	21
4.2 Odpovědnost Evropské unie za protiprávní jednání jí poskytnutých „orgánů“ v kontextu operace „Atalanta“	23
4.2.1 Unijní řízení operace „Atalanta“	25
4.2.2 Materiální hledisko výkonu „efektivní kontroly“ v případě předávání zadržených osob do třetího státu	27
4.2.3 Stanovisko Soudu ve věci MV Courier	30
4.2.4 Dílčí závěr.....	32
5 Lidská práva jako součást právního rámce operace „Atalanta“	33
5.1 Extraterritoriální aplikace základních lidských práv a svobod	36
5.1.1 Extraterritoriální aplikace lidských práv v kontextu operace „Atalanta“	37
5.1.2 Rozhodnutí ESLP ve věci Bankovič	38
5.1.3 Rozhodnutí ESLP ve věci Öcalan	38
5.1.4 Rozhodnutí ESLP ve věci Isaa	39
5.1.5 Rozhodnutí ESLP ve věci Medvedyev	40
5.1.6 Dílčí závěr.....	40
6 Důvody předávání osob podezřelých z pirátství zadržených EUNAVFOR do regionálních států	42
6.1 Překážky trestně-právního řízení před soudy evropských států.....	42
6.2 Uplatnění politiky „catch and release“	43
6.3 Regionální přístup trestně-právního stíhání osob podezřelých z pirátství.....	44
7 Lidskoprávní aspekty trestně-právního stíhání regionálním státem v kontextu principu „non-refoulement“	46

7.1	Princip „non refoulement“ v mezinárodním právu	46
7.2	Princip „non refoulement“ v judikatuře ESLP	47
7.3	ESLP a diplomatické záruky proti mučení a jinému nedovolenému zacházení	49
7.4	Diplomatické záruky poskytnuté Keňou.....	50
7.5	Úroveň ochrany základních lidských práv a svobod v Keni.....	52
7.6	Důvěryhodnost poskytnutých záruk ze strany vlády v Keni	54
8	Závěr.....	56
	Resumé	58
	Shrnutí.....	58
	Klíčová slova	59
	Key words.....	59
	Seznam použitých zdrojů	60

Seznam zkratek

IMB	Mezinárodní námořní úřad (<i>International Maritime Bureau</i>)
OSN	Organizace spojených národů (<i>United Nations</i>)
RB	Rada bezpečnosti OSN (<i>UN Security Council</i>)
UNCLOS	Úmluva OSN o mořském právu 1982 (<i>United Nations Convention on the Law of the Sea 1982</i>)
EU	Evropská unie (<i>European union</i>)
SBOP	Společná bezpečnost a obranná politika EU (<i>The Common Security and Defence Policy EU</i>)
SEU	Smlouva o Evropské unii 1993 (<i>The Treaty on European Union 1993</i>)
NATO	Severoatlantická aliance (<i>North Atlantic Treaty Organization</i>)
EUNAVFOR	Námořní síly Evropské unie (<i>EU Naval Forces</i>)
SFEU	Smlouva o fungování EU 2007 (<i>Treaty on the Functioning of the EU 2007</i>)
TFG	Přechodná federální vláda Somálska (<i>Transitional Federal Government</i>)
NÁVRH	Návrh článku o odpovědnosti mezinárodních organizací za mezinárodně protiprávní chování 2011 (<i>Draft articles on the responsibility of international organizations 2011</i>)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva (<i>European Court of Human Rights</i>)
EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv 1950 (<i>European Convention on Human Rights 1950</i>)
SD EU	Soudní dvůr EU (<i>The Court of Justice of the EU</i>)
LZP EU	Listina základních práv EU 2000 (<i>Charter of Fundamental Rights of the EU 2000</i>)

1 Úvod

Existuje staré řecké přísloví, které praví: „*Tam, kde je moře, tam jsou piráti.*“ Námořní pirátství je jeden z nejstarších mezinárodních deliktů, který provází lidstvo již od nepaměti. Pirátství na moři vždy představovalo závažnou hrozbu námořní dopravě a obchodu, a proto bylo s piráty odedávna zacházeno jako s nepřáteli celého lidstva. Přestože se od konce minulého století již zdálo, že civilizační pokrok moderní doby vedl k trvalému vymýcení pirátství na volném moři, rok 2008 jednoznačně ukázal, že pirátství zůstává stále živým fenoménem. V roce 2008 totiž došlo k obrovskému nárůstu tzv. *pirátských* útoků v Adenském zálivu a moři kolem somálských břehů, které ochromily jednu z největších námořních obchodních tepen na světě.

Odpovědí na tuto hrozbu byla téměř okamžitá spolupráce mezinárodních aktérů při protipirátských operacích, včetně Evropské unie, jejímž výsledkem bylo působení desítek válečných lodí v této oblasti, snažících se chránit nákladní lodě před útoky somálských pirátů. Nyní několik let po začátku této krize, se zdá, že je problém zažehnán. Novým epicentrem pirátství se ovšem stává jihovýchodní Asie a je rovněž otázkou, zda po skončení mandátu protipirátských operací v oblasti Adenského zálivu opětovně nevzroste počet úspěšných pirátských útoků právě v této následně již nehlídané geografické oblasti.¹

Tématem této práce je problematika pirátství z poněkud užšího pohledu. Delikt pirátství se v důsledku nedostatečné právní úpravy spolu se značnou logistickou a finanční náročností stíhání pirátů státem, který je zavalitý, dotýká celé řady problematických aspektů. Přičemž cílem této práce bude v kontextu vnější činnosti Evropské unie zkoumání lidskoprávních aspektů souvisejících zejména s předáváním osob podezřelých z pirátství do tzv. regionálních států.

Proč tedy právě toto téma? V důsledku pirátské krize u somálských břehů spustila Evropská unie svoji doposud první námořní vojenskou operaci, a ačkoliv nelze zapřít celkový úspěch této mise, ukázalo se, že i přes hlubší pronikání lidskoprávní agendy do vojenských operací EU, jsou některé aspekty týkající se faktického dodržování lidských práv při těchto misích v praxi problematické.

Vzhledem k zřejmému nedostatku české odborné literatury k tomuto tématu, je tato diplomová práce založena především na studiu cizojazyčných pramenů. Při zpracování jsem využil řadu dostupných bibliografických i elektronických zdrojů, jakož i relevantních práv-

---

¹ Somali pirates suspected of first ship hijacking since 2012. BBC News [online]. 2017 [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-39264343>

ních pramenů a dokumentů mezinárodních organizací, včetně souvisejících rezolucí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů. Při psaní této práce jsem musel čerpat i ze sekundárních odborných informačních zdrojů, neboť nebylo možné blíže analyzovat veřejně nepřístupný primární zdroj, a to vojenský dokument EU týkající se rozdělení rozhodovacích pravomocí mezi EU a členskými státy při protipirátských vojenských operací. V tomto ohledu mi byla nápomocná zejména literatura od autorky Anny Petrig.

Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. Pro hlubší studium lidskoprávní problematiky pirátství v mezinárodním právu je třeba se nejprve seznámit s některými základními pojmy, bez jejichž znalosti nelze v tomto studiu pokračovat. Proto v první části práce představuji nikoliv vyčerpávajícím způsobem pojem pirátství z hlediska současného mezinárodního mořského práva a historický vývoj tohoto pojmu. Dále se v této kapitole zabývám jeho vztahem k ozbrojené loupeži na moři.

Třetí kapitola je věnována komplexnímu přístupu Evropské unie při potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři. V této kapitole nastíním jednotlivé činnosti EU při řešení Somálské krize s důrazem na vojenskou misi „Atalanta“, včetně jejího právního mandátu, teritoriální působnosti a v neposlední řadě i zapojení členských, ale i nečlenských zemí EU.

Následující kapitoly představují hlavní část této práce. V této části se postupně věnuji základním teoretickým východiskům problematiky chování orgánu, který byl mezinárodní organizací dán k dispozici jiným subjektem. Následně na základě teoretického vymezení požadavku standardu kontroly nad takto poskytnutými orgány, analyzuji, zda lze poskytnuté jednotky participujících států na misi „Atalanta“ považovat za orgány Evropské unie. Zodpovězení této otázky je nezbytné pro kapitolu pátou, ve které se zaměřím na identifikaci lidskoprávních norem vztahujících se na protipirátskou činnost EU a problematiku jejich aplikace při těchto činnostech, jež jsou realizovány mimo území jednotlivých členských států.

Zařazení kapitoly šesté zabývající se důvody předávání osob podezřelých z pirátství má posloužit k vytvoření si celkového pohledu na problematiku trestního stíhání před evropskými soudy a z toho plynoucí rostoucí trend regionálního přístupu trestního stíhání zadržených osob pro podezření z pirátství. V závěrečné kapitole potom provedu studii, zda EU při předávání osob do regionálního státu, za účelem zahájení trestního řízení neporušuje mezinárodní lidskoprávní závazek zákazu *refoulement*.

2 Definice pirátství v mezinárodním právu

Námořní pirátství je tradičně považováno za jeden z nejstarších a nejzávažnějších mezinárodních zločinů. S pojmem pirátství se můžeme setkat již v antickém Římě. Právě v tomto období byly osoby činné v námořním pirátství označeny jako osoby „*communis hostis omnium*“ neboli společní nepřátelé všech.² Z tohoto označení vyplývalo oprávnění každého státu zasahovat proti pirátům na volném moři, zabavovat jejich lodě, následně je soudit a trestat. Jednoznačnou definici pirátství, však v tomto období nenalezneme, naopak i pojem pirátství se po pádu římského impéria postupně vytrácí. V této souvislosti Alfred P. Rubin ve své knize poznamenává „*tisíc let po císaři Justiniánovi zůstává slovo pirát zachováno pouze v řeckých a latinských textech a je obecně známo pouze u vzdělaných mnichů*“.³ Téměř až do poloviny 20. století bylo mořské právo tvořeno výlučně nepsanými mezinárodněprávními obyčejí. V průběhu několika staletí se tak vytvořila kvalifikovaná praxe, dle které je pirátství porušením mezinárodního práva a všechny státy světa mají právo piráta zajmout a potrestat. Tento koncept ustavující tzv. univerzální jurisdikci ve věcech potlačování pirátství přetrvává dodnes.⁴

Prvotní náznaky kodifikace pirátství se začaly objevovat v mezinárodních smlouvách či dokumentech nezávazné povahy na počátku 20. století. V roce 1932 sepsala skupina expertů z Harvardské univerzity dokument označovaný jako Harvardský návrh úmluvy o pirátství, který obsahuje poměrně širokou definici pirátství vyplývající z již existujících mezinárodních obyčejových norem. Harvardský návrh úmluvy o pirátství měl později významný vliv na vymezení pirátství v Úmluvě o volném moři z roku 1958, tentokrát však již došlo k prvnímu zakotvení definice pirátství na mezinárodní úrovni, a to v člancích 14 až 22, které bývají považovány za vyjádření již existujícího obyčejového práva.⁵ Přesnou formulaci následně převzala Úmluva o mořském právu (dále jen „UNCLOS“), která byla sjednána a podepsána na

---

² CICERO, Marcus Tullius. *De Officiis*. Sv. III, č. 107.

Dostupné z: <https://archive.org/details/deofficiiswithen00ciceuoft>

³ RUBIN, Alfred P. *The Law of Piracy*. Naval War College Press: Rhode Island, 1988, s. 13.

Dostupné z: <https://archive.org/details/lawofpiracy63rubin>

⁴ Originál smlouvy viz http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/closindx.htm [06/07/2010]; český překlad viz Sdělení č. 240/1996 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu. Schváleno (vydáno): 10.12.1982. Účinnost od: 21.07.1996. Uveřejněno v č. 71/1996 Sbírky zákonů na straně 3002.

Čl. 105 stanoví, že *na volném moři nebo na kterémkoli jiném místě, které nepodléhá jurisdikci žádného státu, může každý stát zabavit pirátskou loď nebo letadlo anebo loď nebo letadlo uchvácené piráty a jsoucí v jejich moci a zatknout osoby a zabavit majetek na palubě.*

⁵ MASSARELLA, Carmino. The Historical Development of the Law of Piracy. *ESIL Research Forum*. 2011, 4, s. 10.

třetí konferenci Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) o mořském právu v roce 1982 v Montego Bay na Jamajce.

Článek 101 UNCLOS definuje pirátství následovně:

„Za pirátství se považují následující činy:

(a) jakýkoli protiprávní čin násilí nebo zadržení anebo jakýkoli loupežný čin spáchaný k soukromým účelům posádkou nebo cestujícími soukromé lodi nebo soukromého letadla namířené:

(i) na volném moři proti jiné lodi nebo letadlu anebo proti osobám nebo majetku na jejich palubě;

(ii) proti lodi, letadlu, osobám nebo majetku v místě, které nepodléhá jurisdikci žádného státu;

(b) jakýkoli čin dobrovolné účasti při použití lodi nebo letadla, jestliže ten, kdo se jich dopouští, ví o skutečnostech, které vtiskují této lodi nebo tomuto letadlu charakter pirátské lodi nebo letadla;

(c) jakýkoli čin, který má za účel podněcovat nebo úmyslně usnadňovat čin uvedený v pod odst. (a) nebo (b).“

Abychom mohli jednání posoudit jako pirátské, je dle čl. 101 UNCLOS zapotřebí kumulativně naplnit čtyři základní charakteristické znaky, resp. jednání musí být následující kvality; (i) protiprávní čin násilí, zadržení nebo loupeže, (ii) spáchaný k soukromým účelům, (iii) na volném moři a (iv) proti jiné lodi nebo letadlu. UNCLOS stanovuje striktní zákaz výhrad či výjimek přijatých k této úmluvě. Shora uvedené definiční znaky podrobněji rozeberu v následujících podkapitolách.

2.1 Protiprávní čin násilí nebo zadržení

První podmínkou k naplnění definice pirátství dle čl. 101 UNCLOS je existence protiprávního činu násilí nebo zadržení. Tato podmínka, jak vyplývá z komentovaného znění k čl. 101 UNCLOS nutně neznamená, že k násilí nebo zadržení musí skutečně dojít. Ke splnění této podmínky dojde i v případě pouhé hrozby protiprávního činu násilí, respektive i v případě nezdařilého útoku, který v konečném důsledku nevedl k faktickému zmocnění se cizí lodi.⁶

---

⁶ NORDQUIST, M. H. *United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982 : a commentary*. Dordrecht: Martinus Nijhoff, 1985. s. 205.

2.2 Sledující soukromý účel

Dle čl. 101 UNCLOS je dále nezbytné, aby protiprávní čin násilí, zadržení nebo loupeže sledoval soukromý účel. UNCLOS se vymezením soukromého účelu dále nezabývá a pro jeho interpretaci tak nechává prostor odborné veřejnosti, aby dle vývoje právní praxe vymezila, co ještě pod tento pojem podřadit lze a co již nikoliv. I z tohoto důvodu byl tento definiční znak předmětem rozsáhlé diskuse. Někteří autoři jej vykládají striktně v kontextu motivace získat finanční prospěch z pirátské činnosti. Barrios například uvádí, že omezení definice pirátství na činy spáchané pro soukromé účely vylučuje jakékoli činy politicky motivované jako například teroristické útoky.⁷ Jiní autoři tento pojem vykládají extenzivněji, přičemž za čin spáchaný k soukromým účelům považují jakýkoliv čin, jež je vykonán soukromou osobou, která nespadá pod autoritu některého státu. V tomto ohledu dosahuje extenzivní výklad hranice vymezení terorismu, který bývá v mezinárodním právu charakterizován jako politicky motivované násilí s cílem ovlivnit činnost vlády nebo mezinárodní organizace.⁸ Pokud jde o praktickou stránku potlačování pirátství, konkrétně v oblasti Adenského zálivu, není pochyb o tom, že tyto útoky jsou motivovány soukromým cílem, tj. získáním finančního prospěchu. *Modus operandi* somálských pirátů spočívá v zajetí posádky a plavidla s cílem vyjednání výkupného za propuštění zajatých členů posádky a plavidla samotného. Toto ostatně deklarují i sami somálští piráti, kteří si jsou vědomi, že podle protiteroristických regulí není možné požadované výkupné vyplácet.⁹ Přesto v některých případech nelze vyloučit skutečnost, že by se část finančních prostředků získaná pirátskou činností dostala do rukou teroristických skupin. Například v podobě tzv. „daně“ za pirátskou činnost placenou v somálských přístavech, jež jsou pod kontrolou vzbouřenců z hnutí Aš-Šabáb, kteří usilují o vytvoření islámského státu v Somálsku.¹⁰

2.3 Na volném moři nebo v místě, které nepodléhá jurisdikci kteréhokoli státu

Dalším definičním znakem pirátství je jeho geografické omezení. Učinit závěr, že se jedná o čin pirátství, lze pouze za předpokladu, že k jednání, naplňující i jeho další definiční znaky, došlo na volném moři nebo v místě, které nepodléhá jurisdikci kteréhokoli státu.

---

⁷ BARRIOS, Erik. Casting a Wider Net: Addressing the Maritime Piracy Problem in Southeast Asia. *Boston College International and Comparative Law Review*. 2005, 28, 1, s. 5-7.

⁸ Piracy and Legal Issues: Reconciling Public and Private Interests. *Africa Programme and International Law Conference Report*. 2009, s. 3-5.

⁹ GUILFOYLE, Douglas. Counter-Piracy Law Enforcement and Human Rights. *International and Comparative Law Quarterly*. 2010, 59, s. 142-145.

¹⁰ KOUTRAKOS, P. a SKORDAS, A. *The law and practice of piracy at sea : European and international perspectives*. First paperback edition. Oxford ; Portland, Oregon: Hart Publishing, 2014. s. 33-52.

Volným mořem se dle čl. 86 UNCLOS rozumí ty části moře, které nejsou zahrnuty do výlučné ekonomické zóny, do pobřežního moře anebo do vnitrozemských vod státu či do souostrovnických vod souostrovnického státu. Při výkladu posledně zmíněného ustanovení je však nezbytné brát v potaz čl. 58 odst. 2 UNCLOS, dle kterého se právní úprava pirátství aplikuje i na výlučnou ekonomickou zónu potud, pokud je to slučitelné se specifickými právy (zejména právy ekonomického využívání), které pro pobřežní stát z této zóny vyplývají. V tomto ohledu, lze však jen stěží pochybovat o tom, že by tato práva pobřežního státu byla při mezinárodní činnosti potírání pirátství dotčena.

Místo, které nepodléhá jurisdikci žádného státu, si lze dnes jen stěží představit. Přesto komentované znění Úmluvy o mořském právu uvádí, že tímto místem může být například ostrov představující tzv. *terra nullius* nebo pobřeží neosídlené oblasti.¹¹

2.4 Požadavek dvou lodí

Naplnění posledního definičního znaku uvedeného v čl. 101 UNCLOS vyžaduje, aby byl pirátský útok veden proti jiné lodi. Hlavním cílem předmětného požadavku je vyloučení situací, kdy se vzbouří posádka, která následně loď obsadí či unese. V takovém případě není dán mezinárodní prvek a výlučná jurisdikce náleží státu vlajky, pod níž je loď registrována. Příkladem může být incident z roku 1985 na italské lodi Achille Lauro, kdy se palestinští ozbrojenci z Organizace pro osvobození Palestiny vydávali za pasažéry lodi, následně ji však obsadili a posádku lodi zajali s cílem donutit izraelskou vládu propustit vězněné Palestince v izraelských vězení. Tento velmi závažný čin nemohl být považován za čin pirátství ve smyslu ustanovení 101 UNCLOS jednak pro nesplnění podmínky soukromého účelu a rovněž pro nesplnění požadavku dvou lodí. Zadržení únosci byli posléze souzeni pro spáchání teroristického útoku.¹²

2.5 Pojem ozbrojená loupež na moři v mezinárodním právu

Při negativním vymezení pojmu pirátství dospějeme k závěru, že s definicí pirátství uvedenou v čl. 101 UNCLOS nejsou plně ve shodě činy spáchané v teritoriálních vodách, v přístavech nebo ve vnitrozemských vodách státu, dále činy, které zahrnují pouze jednu loď a v neposlední řadě činy, jimiž není sledován soukromý účel, naopak bude hrát roli zpravidla účel politický směřující proti jednotlivým státům nebo mezinárodním organizacím. V této

---

¹¹ NORDQUIST, M. H. op. cit. sub. 6., s. 212.

¹² HALBERSTAM, Malvina. Terrorism on the High Seas: The Achille Lauro, Piracy and the IMO Convention on Maritime Safety. *The American Journal of International Law*. 1988, 82, 2, s. 282-283.

souvislosti je proto vhodné zmínit pojem „*ozbrojená loupež na moři*“. Relevantnost užívání tohoto pojmu dokládá výroční zpráva Mezinárodního námořního úřadu (IMB), za rok 2015, ze které vyplývá, že přibližně v polovině případů se tzv. *pirátský* útok odehrál v teritoriálních vodách některého z pobřežních států, a nikoliv na volném moři.¹³

Tento pojem bývá charakterizován jako, „*jakýkoli protiprávní čin násilí nebo zadržení anebo jakýkoli loupežný čin nebo vyhrožování, jiný než akt pirátství, spáchaný k soukromým účelům a zaměřený proti lodi nebo osobám nebo majetku na palubě takové lodi ve vnitřních vodách státu, souostrovních vodách nebo pobřežních vodách*“.¹⁴ Na rozdíl od pirátství tak k tomuto protiprávnímu jednání nedochází na volném moři nebo v místě, které nepodléhá jurisdikci kteréhokoli státu, ale v teritoriálních vodách pobřežního státu. Z toho důvodu na takové jednání nelze aplikovat universální jurisdikci podle čl. 105 UNCLOS, a naopak jednání spadá výlučně do jurisdikce státu, v jehož pobřežních vodách ke skutku došlo.

Mezinárodní spolupráce států při potírání pirátství nicméně neprobíhá pouze na volném moři, které nepodléhá policejní moci žádného státu, neboť s ohledem na politickou nestabilitu v Somálsku došlo k přijetí řady rezolucí Rady bezpečnosti OSN (dále jen „RB“), které umožnily spolupracujícím státům¹⁵ vstupovat i do teritoriálních vod Somálska a v těchto vodách užít všechna nezbytná opatření směřující k potírání pirátství.¹⁶ Přelomovou se stala rezoluce přijatá pod číslem 1851, která rozšířila místní působnost pro spolupracující státy z teritoriálních vod i na území celého Somálska. Po přijetí těchto legislativních dokumentů tak mohou spolupracující státy bojovat s piráty nejen na volném moři, ale i v pobřežních vodách Somálska, a dokonce i na celém jeho území.

---

¹³ IMB Piracy Reporting Centre – News and Figures [online]. [icc-ccs.org](http://www.icc-ccs.org). [citace: 2017-03-03] Dostupné z: <http://www.hellenicshippingnews.com/wp-content/uploads/2016/02/2015-Annual-IMB-Piracy-Report-ABRIDGED.pdf>

¹⁴ IMO. Resolution A.1025(26). Code of Practice for the Investigation of Crimes of Piracy and Armed Robbery against Ships. 2.12.2009.

¹⁵ Spolupracujícím státem je ten stát, který operuje se souhlasem přechodné federální vlády Somálska (Transitional Federal Government – TGF). In GEISS, R. a PETRIG, A. Piracy and armed robbery at sea the legal framework for counter-piracy operations in Somalia and the Gulf of Aden. Oxford; New York: Oxford University Press, 2011. s. 78.

¹⁶ UN Security Council Resolution S/RES/1816 (2008) ze dne 02.06.2008, UN Security Council Resolution S/RES/1846 (2008) ze dne 02.12.2008, UN Security Council Resolution S/RES/1851 (2008) ze dne 16.12.2008.

3 Komplexní přístup Evropské unie při potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři

V roce 2008 se uskutečnilo v oblasti Adenského zálivu do té doby rekordní množství pirátských útoků, které měly za následek v této oblasti celkem 111 lodí pirátským útokem napadených, nebo zadržovaných.¹⁷ Reakcí na tento nepříznivý stav ohrožující bezpečnost plujících lodí, a tím i bezpečnost klíčové mezinárodní obchodní trasy, byla rozsáhlá mezinárodní spolupráce států a mezinárodních organizací. Mezi jedním z prvních mezinárodních aktérů, který na tuto skutečnost reagoval, byla Evropská Unie (dále jen „EU“), která na základě Společné akce Rady ze dne 10. listopadu 2008 (dále jen „společná akce 2008/851“) spustila svoji první námořní operaci pod názvem EUNAVFOR Somalia – Operation ATALANTA.¹⁸

Působení námořních sil Evropské unie (dále jen „EUNAVFOR“) v oblasti Adenského zálivu lze hodnotit s ohledem na plnění Uníí vytyčených cílů pozitivně, přesto i přes hlubší pronikání lidskoprávní agendy do vojenských operací EU, některé lidskoprávní aspekty, které budou blíže analyzovány v následujících kapitolách naznačují jistý deficit faktického dodržování lidských práv při těchto misích v praxi, který snižuje důvěryhodnost jinak bezpochyby úspěšně prováděné námořní vojenské operace.

EU spustila tuto operaci v rámci krizového managementu Společné bezpečnosti a obranné politiky EU (dále jen „SBOP“), který umožňuje Unii cíleně reagovat na řadu událostí, krizí a konfliktů s využitím civilních a vojenských prostředků. SBOP je součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, jež je z formálně právního hlediska legislativně ukotvená v primárním právu EU v hlavě V. Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“). Z hlavy V. SEU konkrétně z čl. 43 vyplývá, že mise, při kterých může Unie použít civilní a vojenské prostředky *„zahrnují společné akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů. Všechny tyto mise mohou přispívat k boji proti terorismu, včetně podpory třetích zemí v boji proti terorismu na jejich*

---

¹⁷ IMB Piracy Reporting Centre – News and Figures [online]. icc-ccs.org. [citace: 2017-03-03] Dostupné z: <https://www.csi.hei.ulaval.ca/sites/csi.hei.ulaval.ca/files/pirates2008rap-bmi0901.pdf>

¹⁸ Společná akce Rady č. 2008/851/SZBP ze dne 10. listopadu 2008 *o vojenské operaci Evropské unie s cílem přispět k odvrácení, prevenci a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží u pobřeží Somálska*. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/cc27ba21-d747-42c0-bc5c-46940eb0401f/language-cs>

územi“. O zřízení takové mise rozhoduje Rada EU, která ji za podpory Vysokého představitele a některých výborů EU také provádí.¹⁹

Ačkoliv byla operace Atalanta prvotně zahájena s plánovanou dobou trvání 12 měsíců, byla její účinnost Radou opakovaně prodlužována, nejpozději pak rozhodnutím ze dne 28. listopadu 2016, na jehož základě byla účinnost operace „Atalanta“ prodloužena až do 31. prosince 2018.²⁰ Mezi motivy zájmu EU na mezinárodní spolupráci při potlačování pirátství v oblasti Adenského zálivu lze zařadit hospodářskou důležitost trasy, ale i snahu EU obstát na mezinárodním poli jako významný a jednotný bezpečnostně-politický aktér schopný realizace opatření přispívajících k udržování mezinárodní bezpečnosti.²¹

Odpověď EU na tuto hrozbu s sebou přinesla reakci i ostatních významných mezinárodních aktérů, která spočívala ve vyslání námořních válečných lodí a letadel za účelem střežení bezpečnosti v dané oblasti a rovněž ve snaze předejít další eskalaci těchto útoků. Snaha mezinárodních aktérů v boji proti pirátství na volném moři a v teritoriálních vodách Somálska byla rovněž legálně podpořena RB, která v několika ze svých rezolucí vybízela mezinárodní společenství ke zvýšenému a koordinovanému úsilí při potlačování tohoto nového fenoménu protiprávního jednání. Na začátku roku 2009 tak k somálskému pobřeží vyslaly své námořní lodě rovněž Spojené státy americké, Severoatlantická aliance (dále jen „NATO“),²² Rusko, Čína, Indie, Japonsko, Pákistán, Írán, Saúdská Arábie a řada dalších států a mezinárodních vládních i nevládních organizací.

Na rozdíl však od mnohých těchto aktérů, zaměřujících se výhradně na protipirátské vojenské operace, patří EU k těm, kteří zaujímají při řešení Somálské krize komplexní přístup. Kromě přímých metod potírání pirátství tak EU vytvořila, a to v souladu s mezinárodním právem a s rezolucemi RB, tzv. *komplexní strategii* (comprehensive approach) krizového managementu, která se nezabývá pouze aktivitami na moři, ale zahrnuje i celou řadou projektů na somálském teritoriu. EU je při řešení somálské krize činná v oblasti

---

¹⁹ Při vnější činnosti EU je poměrně zřetelné vyloučení z rozhodovací činnosti Evropský parlament, jehož případné zapojení spočívá zpravidla pouze formou nezávazných konzultací. In SVOBODA, P., *Právo vnějších vztahů EU*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. s. 9-11.

²⁰ Rozhodnutí Rady (SZBP) č. 2016/2082 ze dne 28. listopadu 2016, kterým se mění společná akce 2008/851/SZBP o vojenské operaci Evropské unie s cílem přispět k odvrácení, prevenci a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží u pobřeží Somálska. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32016D2082>

²¹ ROVENSKÝ, Dušan. „EU NAVFOR v boji proti pirátům v letech 2008 – 2012.“ [online] On War | On Peace, leden 2013 [citace: 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.onwar.eu/2013/01/18/eu-navfor-v%C2%A0boji-proti-piratum-v%C2%A0letech-2008-%E2%80%93-2012/>

²² NATO spustilo svoji vlastní protipirátskou operaci pod názvem „Ocean Shield“, jež formálně skončila 15. prosince 2016. In NATO, Counter-piracy operations [online]. 2016, North Atlantic Treaty Organization [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48815.htm

vojenské (operující námořní síly Evropské unie), humanitární (pomoc somálskému lidu), ekonomické (investice, rozvoj obchodu atd.), diplomatické (snaha o politické řešení k ukončení chaosu v Somálsku) a dále také v oblasti vytváření a posílení bezpečnostních struktur státu či přechodné federální vlády (TFG).²³

Právní základ každé vojenské operace EU je tvořen jejím mezinárodním mandátem. Mandát operace Atalanta je upravený v čl. 2 předmětné společné akce a vymezuje základní otázky nasazení ozbrojených sil participujících států. Dle tohoto ustanovení mohou ozbrojené složky, za podmínek stanovených platným mezinárodním právem, a to zejména UNCLOS a podmínek stanovených rezolucemi RB,²⁴ činit veškerá nezbytná opatření, jež mohou zahrnovat i použití síly k odvrácení, prevenci a potlačení činů pirátství nebo ozbrojené loupeže objevující se v teritoriální působnosti operace „Atalanta“. Čl. 12 umožňuje námořním silám zadržet osobu podezřelou z pirátství a následně tuto osobu předat příslušným orgánům členského státu za účelem zahájení trestního řízení nebo zúčastněnému třetímu státu vlajky plavidla, jež zadržení uskutečnil, nebo pokud si tento stát nepřeje uplatnit své pravomoci, členskému státu nebo kterémukoli třetímu státu, který si vůči uvedeným osobám nebo prostředkům přeje svoji pravomoc uplatnit.

Členskými státy poskytnutý kontingent byl nejdříve zmocněn k vedení vojenských operací před pobřežím Somálska, avšak operační rádius mise byl rezolucí RB později rozšířen i na somálské teritoriální vody, vnitřní vody, a dokonce i na somálskou pevninu. Operační oblast mise zahrnuje území o rozloze zhruba 2 milionů čtverečních mil sahající od jižní části Rudého moře přes Adenský záliv až do západní části Indického oceánu včetně Seychelských ostrovů.²⁵ Počet participujících států v operaci „Atalanta“ není v průběhu trvání této mise konstantní. Pro srovnání lze uvést, že v období roku 2011, tedy v období, kdy byla aktivita pirátů nejznačnější, čítala unijní flotila u afrických břehů celkem dvanáct válečných plavidel.²⁶ V roce 2016 v operačním rádiu mise hlídkovala čtyři vojenská plavidla v čele s vlajkovou německou fregatou Bayern.

---

²³ GERMON, Basil. Re-Thinking European Security Interests and the ESDP: Explaining the EU's Anti-Piracy Operation. *Contemporary Security Policy*. 2009, 30, 3, s.575-578.

²⁴ Např. č. 1814 (2008), 1816 (2008), 1838 (2008), 1846 (2008), 1851 (2008). To platí především o operacích v teritoriálních vodách Somálska nebo na africké pevnině, protože i bez mandátu Rady Bezpečnosti by byly zúčastněné námořní síly oprávněny zasáhnout proti pirátství v mezinárodních vodách z titulu uplatnění již zmíněné universální jurisdikce podle čl. 105 UNCLOS.

²⁵ EUNAVFOR. *Somalia Missions* [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/mission/>

²⁶ Dle statistiky IMB z roku 2011 proběhlo u pobřeží Somálska celkem 160 pirátských útoků. In IMB Piracy Reporting Centre – News and Figures [online]. [icc-ccs.org.](http://icc-ccs.org/) [citace: 2017-03-03]. Dostupné na: http://psm.du.edu/media/documents/industry_initiatives/industry_reports/maritime_imb_annual-report-2011.pdf

Čl. 10 předmětné společné akce rovněž počítá s možností účasti i tzv. třetích států, tj. nečlenských států EU. První nečlenskou zemí, která v roce 2009 uzavřela s EU tzv. participační dohodu a poskytla pro účely mise svoji fregatu, bylo Norsko. Kromě Norska poskytly své, ať už civilní či vojenské prostředky rovněž Černá Hora, Srbsko či Ukrajina.²⁷ Jednotlivé státy se tedy mohou do této operace zapojit nikoliv pouze poskytnutím námořních vojenských plavidel či vojenských průzkumných letounů, ale i personálním přispěním pracovníků kupříkladu na operačním velitelství EU sídlícím v britském Northwoodu u Londýna. V této souvislosti lze zmínit i zapojení České republiky, která této misi poskytla tři vojáky ze čtrnácté skupiny Armády České republiky působící na operačním velitelství EU.²⁸

---

²⁷ EUNAVFOR. *Somalia Missions*. op. cit. sub. 25.

²⁸ Velitel jednotky a národní představitel ČR v této operaci je major Aleš Maršálek, pracující jako plánovací důstojník zpravodajského oddělení. In Somálsko (EU-NAVFOR – Atalanta), [online], 7.2.2017, [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/somalsko/somalsko-eu-navfor---atalanta-48774/>

4 Odpovědnost Evropské unie za protiprávní jednání jí poskytnutých „orgánů“

Evropská unie při realizaci vytyčených cílů v oblasti vnější politiky nedisponuje na členských státech nezávislými civilními či vojenskými kapacitami, které by se těchto operací zúčastnily. Jsou to jednotlivé členské státy EU, které společně Unii tyto složky poskytují, a které se následně na unijní úrovni koordinují. Obdobným způsobem probíhá i mise „Atalanta“, které, za účelem splnění vytyčeného cíle, tj. potírat pirátství a ozbrojenou loupež na moři v oblasti její teritoriální působnosti, poskytly členské státy své vojenské kontingenty. Ty se následně společně koordinují dle unijních pravidel a v souladu s uděleným mezinárodním mandátem.

V případě působení mnohonárodnostních jednotek vyvstává otázka vztahu odpovědnosti mezinárodní organizace a odpovědnosti členského státu, který jednotky poskytl, za jednání, které vedlo k porušení mezinárodně právních závazků. Z právního hlediska lze konstatovat, že se jedná o problematiku chování orgánu, který byl mezinárodní organizaci dán k dispozici jiným subjektem, nejčastěji státem, popř. i jinou mezinárodní organizací, který se dopustil protiprávního jednání, v jehož důsledku vzniká nový *ex lege* akcesorický odpovědnostní právní vztah.²⁹

Výchozím bodem tohoto zkoumání je konstatování, že EU jako mezinárodní organizace s vlastní právní subjektivitou, tedy jako subjekt odlišný od členských států, je mezinárodně právně odpovědná za porušení svých závazků. To je patrné předně z čl. 340 Smlouvy o fungování EU (dále jen „SFEU“) stanovujícího, že „*Smluvní odpovědnost Unie se řídí právem rozhodným pro příslušnou smlouvu. V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států škody způsobené jejími orgány nebo jejími zaměstnanci při výkonu jejich funkce.*“

Toto ustanovení reflektuje soudobou realitu mezinárodního práva veřejného, které si uvědomuje fakt, že mezinárodní organizace mohou jednat na členských státech vskutku nezávisle.³⁰ Opačný přístup by byl nejenom nepraktický, ale i nespravedlivý, neboť by odpovědnost za případné porušení mezinárodně právních závazků nesl členský stát, aniž by porušení způsobil, či nad ním měl jakoukoliv kontrolu.

---

²⁹ SEHNÁLEK, D., *Vnější činnost Evropské unie perspektivou práva unijního a mezinárodního*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 161-172.

³⁰ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 649-655.

4.1 Požadovaný standard kontroly pro přičtení odpovědnosti mezinárodní organizaci za protiprávní jednání jí poskytnutých „orgánů“

Obecně platí, že odpovědnost mezinárodní organizace je dána (i) dojde-li k porušení mezinárodního závazku (objektivní prvek) a (ii) mezinárodně protiprávní chování je přičitatelné mezinárodní organizaci (subjektivní prvek). Otázka přičitatelnosti protiprávního jednání, tj. zda za škodlivé jednání záležející v porušení mezinárodněprávních závazků bude odpovídat členský stát, který orgán poskytl, nebo mezinárodní organizace, se bude posuzovat případ od případu, a to mezinárodními i vnitrostátními soudními orgány.³¹ Pro určení přičitatelnosti protiprávního jednání mezinárodní organizaci nejsou stanovena rigidní smluvní pravidla, bude tedy záležet na splnění mnoha dalších dílčích faktorů, které budou blíže popsány v další části této práce.

Absence smluvní úpravy odpovědnosti mezinárodních organizací vnáší do této mezinárodně-právní problematiky určité pochybnosti, které navíc dále prohlubuje nejednotná judikatura soudních orgánů.³² Otázka přičitatelnosti protiprávního jednání přitom představuje zásadní problém v případě organizace, jakou je Evropská unie. Důvodem je složitost vzájemných vztahů mezi ní a jednotlivými členskými státy, která se projevuje v rovině právní i faktické.

Z důvodu absence smluvní úpravy jsou pro určení otázky odpovědného subjektu v mezinárodním právu veřejném relevantní pravidla obsažená v mezinárodním právu obyčejovém. Z části kodifikované obyčejové právo s některými prvky progresivního rozvoje představuje Návrh článku o odpovědnosti mezinárodních organizací za mezinárodně protiprávní chování (dále jen „Návrh“) přijatý Komisí pro mezinárodní právo na jejím šedesátém třetím zasedání v roce 2011.³³ Relevantní je bezpochyby i judikatura mezinárodních soudních orgánů týkající se problematiky odpovědnosti mezinárodních organizací, která se v poslední době zabývala zejména vojenskými operacemi OSN, do kterých své vojenské kontingenty vysílají jednotlivé členské státy.

---

³¹ ŠTURMA, Pavel. Požadovaný standard kontroly pro přičtení odpovědnosti státu za závažná porušení mezinárodního humanitárního práva. In ONDŘEJ, Jan a Pavel ŠTURMA. *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo*: sborník mezinárodní konference: Praha, 31.10.2008. Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 307-317.

³² Srov. Mezinárodní soudní dvůr ve věci Nicaragua, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii ve věci Tadić a rozhodnutí ESLP ve věci Behrami a Saramati.

³³ Draft articles on the Responsibility of International Organizations, Yearbook of the International Law Commission, 2011, vol. II, Part Two, Report of ILC. UN Doc. A/66/10. Dostupné z: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/sessions/61/pdfs/english/2009_rio_articles_and_commentaries.pdf&lang=EF

4.1.1 Návrh článku o odpovědnosti mezinárodních organizací za mezinárodně protiprávní chování

Návrh článku mezinárodní komise představuje kodifikační projekt, jehož rozsah je vymezen v čl. 1 Návrhu tak, že „*tento návrh článků se vztahuje na mezinárodní odpovědnost mezinárodní organizace za chování, které je protiprávní podle mezinárodního práva*“ V Návrhu článku je pro posouzení otázky odpovědnosti mezinárodní organizace za její protiprávní jednání určující čl. 6 a čl. 7. V čl. 6 předmětného právního dokumentu je obecně stanoveno, že „*mezinárodní organizace je odpovědná za jednání svých orgánů*“. Čl. 7 Návrhu pak blíže specifikuje, kdy lze chování orgánu státu nebo úředníka považovat podle mezinárodního práva za chování této organizace, a to stanovením samostatného kritéria přičitatelnosti takového jednání. Tím rozhodujícím a samostatným kritériem přičitatelnosti protiprávního jednání mezinárodní organizaci je výkon „*efektivní kontroly*“ nad jednáním jí poskytnutých orgánů. Právní doktrína hovoří i o tzv. „*operativním velení a kontrole*“.³⁴ Dle komentovaného znění musí být k naplnění premis „*efektivní kontroly*“ splněn předpoklad, že tato je vykonávána fakticky.³⁵ Tím jsou záměrně opomíjeny právní a institucionální vazby, které mohou existovat mezi poskytnutými orgány a mezinárodními organizacemi. Mezinárodní organizace musí, nikoliv ryze formálně, ale dle materiálního hlediska, ovládat tento orgán a řídit jeho chování. Takové řízení orgánu lpí rovněž ve výlučnosti, tedy že na takový orgán mocensky a soustavně nepůsobí jiný subjekt. „*Efektivní kontrolu*“ proto vykonává ten subjekt, který samostatně vydává orgánu závazné rozkazy, tj. buďto stát nebo mezinárodní organizace, čímž je schopen zabránit případnému protiprávnímu jednání takového orgánu.³⁶

Přestože, jak vyplývá z komentovaného znění, se stalo pravidlo výkonu „*efektivní kontroly*“ pro založení odpovědnosti obecně přijímaným standardem, zdá se být tento pojem neurčitý, neboť v rozhodnutích mezinárodních judiciálních orgánů bývá interpretován rozličně.³⁷

---

³⁴ Srov. např. HIRSCH, M. *Principles of the Institutional Law of International AMERASINGHE, C. F.*, str. 64-67.

³⁵ Návrh článků o odpovědnosti mezinárodních organizací s komentářem – Draft articles on the Responsibility of International Organizations (A/66/10 – Yearbook of the ILC, 2011, Vol. 2., Part Two) s. 20, para. 4.

³⁶ MILANOVIĆ, Marko. *AS BAD AS IT GETS: THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS'S BEHRAMI AND SARAMATI DECISION AND GENERAL INTERNATIONAL LAW. International & Comparative Law Quarterly.* 2009, 58, 2, s. 267-296.

³⁷ Evropská unie například projevila pochybnosti, zda taková formulace skutečně vyjadřuje ustálenou praxi hodnou kodifikace, s vědomím, že judikatura ESLP se tímto směrem neubírá. In UN Doc. A/CN.4/637, 2011, str. 22, bod 2.

4.1.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva – případ Behrami a Saramati

Otázku standardu kontroly, který je nezbytný pro přičtení protiprávního jednání poskytnutého orgánu mezinárodní organizaci, řešil Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“ nebo „Soud“) v případě Behrami³⁸ a Saramati³⁹ v roce 2007.⁴⁰ V těchto spojených věcech se ESLP zabýval otázkou odpovědnosti žalovaných států za skutky, kterých se dopustily pod mandátem OSN vojenské jednotky KFOR a jednotky civilní prozatímní správy UNMIK, které se v Kosovu po skončení násilného konfliktu mezi Srby a kosovskými Albánci podílely na dočasné mezinárodní civilní a vojenské správě.

Skutkové okolnosti obou případů vychází z událostí roku 1999, kdy po vojenské intervenci NATO došlo k podpisu mezinárodní dohody, kterou se Svazová republika Jugoslávie zavázala stáhnout z území Kosova své vojenské ozbrojené složky. Následně byla RB vydána rezoluce 1244 na jejímž základě byla na území Kosova a za účelem výkonu dočasné správy ustavena přítomnost mezinárodních jednotek UNMIK a KFOR.⁴¹

V kauze *Behrami* šlo o případ z března roku 2000, kdy skupina chlapců objevila v okolí obce Mitrovica, tedy místa, kde probíhalo bombardování jednotkami NATO v předchozím roce, několik zapomenutých bomb. Při hře těchto chlapců došlo k náhlé explozi jedné z bomb, v jehož důsledku bylo jedno z dětí usmrceno a druhé těžce zraněno.⁴² V řízení před ESLP se stěžovatelé (otec a bratr pozůstalého dítěte) dovolávali práva na život garantovaného v čl. 2 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „EÚLP“ nebo „Úmluva“), tvrdíce, že jednotky prozatímní správy selhaly při plnění povinnosti zneškodnit nevybuchlé munice, o niž se vědělo, že se v dané oblasti nachází.⁴³

Případ Saramati se týkal tvrzeného porušení čl. 5, 6 a 13 EÚLP, když byl stěžovatel v dubnu 2001 údajně nezákonně zatčen policií prozatímní správy pro pokus o vraždu a nedovoleného ozbrojování a následně nezákonně držen ve vyšetřovací vazbě.⁴⁴

V obou případech se ESLP musel předně vypořádat s otázkou jurisdikce *ratione personae*, pokud jde o chování jednotek poskytnutých v Kosovu OSN nebo operaci NATO schválenou OSN. Stěžejní premisou proto v dané věci bylo to, zda tvrzené protiprávní jednání

---

³⁸ Behrami and Behrami proti Francii, stížnost č. 71412/01, ze dne 31. května 2007 (dále jen „Behrami“).

³⁹ Saramati proti Francii, Německu and Norsku, stížnost č. 78166/01, ze dne 31. května 2007. (dále jen „Saramati“)

⁴⁰ Citována bývají i některá starší rozhodnutí ESLP. Viz např. Loizidou v. Turkey (1995) nebo Ilascu v. Moldova a Russia (2004)

⁴¹ UN Security Council resolution 1244 (1999) on the situation relating Kosovo.

⁴² Behrami, s. 4, para. 5.

⁴³ Behrami, s. 20, para. 61.

⁴⁴ Saramati, s. 20, para. 62.

je přičitatelné OSN, jako mezinárodní organizaci s právní subjektivitou, nebo žalovaným stá-
tům, smluvním stranám Úmluvy. Soud v otázce přičitatelnosti protiprávního jednání vycházel
z rozlišení „operační“ (operational) a „konečné“ (ultimate) kontroly, přičemž jako rozhodující
kritérium pro přičitatelnost protiprávního jednání upřednostnil kontrolu „konečnou.“
V otázce přičitatelnosti protiprávního jednání tedy bylo podle ESLP klíčové, zdali si RB
uchovala „konečnou pravomoc a kontrolu,“ nehledě na fakt, že „operační kontrola“ byla
delegována na jiné pomocné subjekty.⁴⁵ Soud na základě svých zjištění dospěl ve svém roz-
hodnutí k závěru, že si RB, která přijala příslušnou rezoluci, na jejímž základě byla přítom-
nost mezinárodních jednotek na území Kosova ustavena, „konečnou pravomoc a kontrolu“
(*ultimate authority and control*) ponechala, přičemž UNMIK a KFOR pouze právoplatně vy-
konávaly pravomoci RB delegované na ně na základě kapitoly VII Charty OSN.

Z tohoto důvodu proto ESLP protiprávní jednání UNMIK a KFOR přičetl OSN,⁴⁶ kte-
rá byla dle rozboru Soudu na konci řetězů velení. Na základě těchto zjištění proto ESLP vydal
nemeritorní rozhodnutí o odmítnutí stížností stěžovatelů, neboť nebyly slučitelné s působností
Úmluvy *ratione personae* upravené v čl. 1 EÚLP.

Právní názor, který ESLP v této věci zaujal, tedy pokud jde o kritérium přičitatelnosti
daného jednání OSN, vzbudil četné kritické reakce. Tomuto rozhodnutí bylo především vytý-
káno, že došlo k upřednostnění formální analýzy zohledňující institucionální a právní vazby
před důrazem na posouzení materiální stránky věci.⁴⁷ Dále bylo rozhodnutí rovněž vytýkáno,
že ESLP nezohlednil možnost spoluodpovědnosti dotčených subjektů.⁴⁸

Předmětné rozhodnutí je zajímavé také tím, že v souvislosti s kritériem výkonu „*efek-
tivní kontroly*“ ESLP odkázal na shodný požadavek vyplývající z dosavadní práce Komise pro
mezinárodní právo. Zvláštní zpravodaj nicméně ve svém komentáři k předmětnému rozhod-
nutí sdělil, že v případě, že by ESLP aplikoval kritérium „*efektivní kontroly*“ tak, jak je vyjád-
řené v komentáři návrhu článku, dospěl by ke zcela opačnému závěru. Dále tento zvláštní
zpravodaj ve svém vyjádření uvedl, že pro aplikaci kritéria *efektivní kontroly* je daleko pod-
statnější kontrola *operativní* (operational) než kontrola *konečná* (ultimate), což značí podstat-

---

⁴⁵ Behrami, s. 16, para. 43.

⁴⁶ Behrami, s. 41, para. 141.

⁴⁷ ŠTURMA, Pavel. Odpovědnost mezinárodních organizací. Některé poznámky k návrhu článků komise pro mezinárodní právo. *Právník*. 2011, 150, 6, s. 537-564.

⁴⁸ Na vzájemnou odpovědnost není nicméně pamatováno ani v Návrhu.

ný rozdíl mezi právními názory Komise pro mezinárodní právo při tvorbě Návrhu a její následné interpretaci ze strany ESLP.⁴⁹

Ačkoliv lze chápat důvody odmítavého postoje ESLP k založení působnosti EÚLP na vojenské mise mezinárodních sil, měl by dle převažující části právní doktríny, z hlediska účelu, který je obecně stanovením odpovědnosti sledován, před ryze formálním přístupem posuzováním převážit přístup materiální, dle kterého bude nést odpovědnost ten subjekt, který má reálnou možnost protiprávnímu jednání předejít.

4.2 Odpovědnost Evropské unie za protiprávní jednání jí poskytnutých „orgánů“ v kontextu operace „Atalanta“

Ústředním předmětem této podkapitoly je analýza toho, zda lze jednotky participujících států na misi „Atalanta“ považovat pro účely naplnění kritéria „*efektivní kontroly*“, za orgány Evropské unie. Zodpovězení této otázky je primární pro určení adresáta norem, které se budou v daném případě aplikovat, a sekundárně pro určení odpovědného subjektu za jejich případné porušení.

Předně je ale třeba poznamenat, že Evropská unie jako mezinárodní organizace disponující právní subjektivitou, není doposud smluvní stranou EÚLP, ačkoliv tuto povinnost předpokládá článek 6. odst. 2 SEU, a jejíž uskutečnění umožnila novelizace čl. 59 odst. 2 EÚLP.⁵⁰ Vyjednávání o jejím přistoupení je nicméně z právního i politického hlediska velmi komplikovaným a dlouhodobým procesem. To potvrzuje i nedávné rozhodnutí Soudního dvora EU (dále jen „SD EU“) z prosince roku 2014, ve kterém nejvyšší soudní instance EU uvedla, že přistoupení EU k EÚLP není slučitelné s právem Evropské unie.⁵¹ Není nutné zdůrazňovat, že v situaci, kdy EU není sama stranou EÚLP, nemá Štrasburský soud pravomoc sankcionovat případné porušení lidských práv, které by bylo EU přičitatelné.⁵²

Domnívám se, že kontrola jednání EU externím subjektem, má své opodstatnění. Evropská unie již nepůsobí pouze v oblastech ekonomických, ale i v dalších, jež mají potenciál

---

⁴⁹ Giorgio Gaja, Seventh Report of the Special Rapporteur on Responsibility of International Organizations. UN Doc. A/CN.4/610 (2009). Shodně MILANOVIČ, Marko., op. cit. sub. 36 nebo LARSEN, Kjetil Mujezinović. Attribution of Conduct in Peace Operations: The ‘Ultimate Authority and Control’ Test. *European Journal of International Law*. 2008, 19, 3, 509-531.

⁵⁰ Čl. 6 odst. 2 SEU stanoví, že „Unie přistoupí k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Přistoupení k této úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami.“ Z textu ustanovení vyplývá povinnost přistoupit, nikoliv pouhá možnost. Tato norma je nicméně imperfektní, neboť sankce za porušení povinnosti chybí.

⁵¹ K tomu blíže posudek Soudního dvora (pléna 18. prosince 2014, č. 2/2013) vydaný na základě čl. 218 odst. 11 SFEU. Dostupný zde:

http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013CV0002_SUM&from=CS

⁵² Viz. *Berić* a další proti Bosně a Hercegovině, rozhodnutí, 16. 10. 2007, č. 36357/04, a *Biret* proti Německu a dalším, rozhodnutí, 9. 12. 2008, č. 13762/04

více zasáhnout do základních lidských práv a svobod jednotlivce, přičemž možnosti poškozeného jednotlivce přímo se domáhat ochrany svých práv před unijními soudy jsou dle ustanovení primárního práva EU výrazně omezené.⁵³ Čl. 275 odst. 1 SFEU stanoví, že „*Soudní dvůr Evropské unie nemá pravomoc ve vztahu k ustanovením o společné zahraniční a bezpečnostní politice ani k aktům přijatým na jejich základě*“. V tomto ohledu nepomohla ani restriktivní judikatura SD EU (viz. Segi proti Radě nebo Gestoras Pro Amnistia proti Radě).⁵⁴ Vyloučení pravomoci SD EU v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky je považováno za jeden ze základních deficitů z hlediska zásady právního státu. Členské státy považují oblast lidských práv za natolik citlivou součást své suverenity, že se brání přenosu pravomoci na evropskou úroveň.⁵⁵

Ačkoliv se tedy může z hmotněprávního pohledu zdát, že je ochrana lidských práv Evropskou Unií na velmi vysoké úrovni, pokud jde o procesní stránku věci, vyvstávají určité trhliny efektivnosti poskytované ochrany v praxi.⁵⁶

Výklad pojmu výkonu „*efektivní kontroly*“ má bezpochyby svůj význam nejenom pro operaci „Atalanta“, ale i pro jiné činnosti Evropské unie v oblasti její vnější politiky. Civilní a vojenské mise v oblasti SBOP mohou být dle primárního práva EU prováděny na základě čl. 38 ve spojení s čl. 43 odst. 2 SEU nebo na základě čl. 44 téže smlouvy. Pro účely určení „*efektivní kontroly*“ nad poskytnutými orgány členských států je nezbytné oba druhy misí rozlišovat.⁵⁷

V případě civilních a vojenských misí EU, které mají svůj základ v rozhodnutí Rady dle čl. 44 SEU, který stanoví, že *členské státy se ve spojení s vysokým představitelem Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku mezi sebou dohodnou na operačním řízení této mise*, lze obecně konstatovat, že při formálním pojetí „*efektivní kontroly*“ (konečná kontrola) interpretované ESLP bude za protiprávní jednání poskytnutých orgánů odpovědná EU, zatímco při materiálním pojetí „*efektivní kontroly*“ (operační kontrola) interpretované Komisí pro mezinárodní právo bude odpovědnost EU v zásadě vyloučena, neboť jak vyplývá z předmětného ustanovení, řízením a kontrolou těchto misí není pověřen orgán EU, ale ve spolupráci

---

⁵³ Čl. 275 odst. 1 SFEU stanoví, že „*Soudní dvůr Evropské unie nemá pravomoc ve vztahu k ustanovením o společné zahraniční a bezpečnostní politice ani k aktům přijatým na jejich základě*“.

⁵⁴ Segi a i. proti Radě EU, ze dne 7. června 2004, T-338/02. Gestoras Pro Amnistia proti Radě EU, ze dne 7. června 2004, C-354/04 P.

⁵⁵ DUFEK, Pavel a Hubert SMEKAL. *Lidská práva v mezinárodní politice*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 220-228.

⁵⁶ Blíže k této problematice: JOHANSEN, Stian Oby. Accountability mechanisms for human rights violations by CSDP missions: available and sufficient? *International & Comparative Law Quarterly*. 2017, 1-19.

⁵⁷ SEHNÁLEK, D., *op. cit. sub. 29*.

s vysokým představitelem Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku se na vedení operace podílí samy členské státy.

U druhého typu mise SBOP, jejíž provedení umožňuje primární právo EU a jež představuje právní základ i pro vojenskou misi Atalanta, se již hovoří o unijním řízení mise. Předmětné články primárního práva stanovují pravomoc Politického a bezpečnostního výboru kontrolovat a strategicky řídit takovou operaci, přičemž odpovědnost za jednání tohoto výboru nese Rada a Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. V případě formálního pojetí „*efektivní kontroly*“ bude situace identická, jako v případě prvně jmenovaného druhu mise SBOP. Nicméně v případě materiálního pojetí „*efektivní kontroly*“ bude odpovědnost za protiprávní jednání poskytnutých orgánů v zásadě přičitatelná Evropské unii, nikoliv ale nutně ve všech případech, tj. v takových, ve kterých je členským státům ponechán určitý podíl na vlastním rozhodování a řízení.

Jelikož v právní doktríně převládá většinový názor o správnosti materiálního přístupu „*efektivní kontroly*“, je pro zodpovězení otázky vymezené v úvodu této kapitoly nezbytné podrobit podrobnější analýze unijní řízení protipirátské mise „Atalanta“ v kontextu jednotlivých činností, ke kterým při potírání pirátství dochází.

4.2.1 Unijní řízení operace „Atalanta“

Organizační stránka operačního velení mise Atalanta je primárně upravena v čl. 3, 4, 5 a v neposlední řadě v čl. 6 Společné akce 2008/851/SZBP ze dne 10. listopadu 2008, o *vojenské operaci Evropské unie s cílem přispět k odvrácení, prevenci a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží u pobřeží Somálska*. Z rozboru předmětných článků lze shledat, že operační velitel mise, který je jmenován Politickým a bezpečnostním výborem EU, je odpovědný za řádný průběh a provádění mise, přičemž mezi jeho úkoly spadají otázky spíše politicko-strategické povahy. Od operačního velitele mise je třeba odlišovat velitele sil EU, který je rovněž jmenován Politickým a bezpečnostním výborem EU. Velitel sil EU provádí velení a kontrolu nad celým kontingentem působícím v misi Atalanta a je odpovědný za plánování a výkon vojenských aktivit. Mezi jeho úkoly tak na rozdíl od operačního velitele spadají otázky vedení každodenních vojenských operací. Politický a bezpečnostní výbor EU má v této misi významnou úlohu, neboť kromě jmenování operačního velitele a velitele sil je zmocněn Radou EU k přijímání rozhodnutí týkající se operačního plánu, linie velení a dále pravidel zapojení. Rozhodovací pravomoc, pokud jde o cíle a ukončení vojenské operace EU, si ponechává Rada EU, které je nápomocen generální tajemník. Řádný výkon vojenské operace je potom pravidelně monitorován Vojenským výborem EU, který je oprávněn v případě potřeby

pozvat operačního velitele mise nebo velitele sil na svá zasedání. Předseda Vojenského výboru EU je hlavní kontaktní osobou pro velitele operace EU a pravidelně podává Politickému a bezpečnostnímu výboru zprávy o průběhu vojenských operací. V čl. 8 je dále vyjádřena soudržnost reakcí EU stanovující, že předsednictví, generální tajemník, vysoký představitel, velitel operace EU a velitel sil EU zajišťují úzkou koordinaci svých činností souvisejících s prováděním této společné akce.

Z analýzy zmíněných článků tohoto právního dokumentu vyplývá, že poskytnutý kontingent členských států spadá pod jednotné operační velitelství EU. Tento závěr podporují i tzv. participující dohody uzavřené Evropskou unií se třetími státy. Ustanovení těchto dohod totiž standardně obsahuje tuto klauzuli: „*vnitrostátní orgány přenášejí taktické a operativní velení anebo kontrolu svých ozbrojených sil a personálu velitelovi operace EU*“.⁵⁸ Jednotné operační velení mise Evropskou unií ostatně potvrdil i první operační velitel EUNAVFOR Admirál Philip Jones během diskuze v Britské Sněmovně lordů, kdy v jednom ze svých vyjádření uvedl, že „*námořní vojenské lodě členských států operují pod jednotným velením EU a dle pravidel a závazků stanovených EU*“.⁵⁹ Dalším zdrojem podporujícím tento závěr, nutno podotknout, že vypovídající hodnota tohoto zdroje se nemusí zdát dostatečná, jsou oficiální webové stránky mise, z nichž je rovněž patrné jednotné unijní operační velení, neboť při popisování úspěchů či zásahů vojenských jednotek se zmiňují „jednotky EUNAVFOR“, nikoli „němečtí vojáci“ či „španělská loď“.⁶⁰

Následně na základě výše uvedeného bychom mohli dospět k závěru, že míra velitelských a kontrolních pravomocí na straně EU postačuje k tomu, aby kontingent členských států, nasazený do vojenské operace „Atalanta“, mohl být z pohledu materiálního výkonu „*efektivní kontroly*“ považován za orgán Evropské unie, a to se všemi důsledky, které mezinárodní právo stanoví, včetně určení mezinárodní odpovědnosti.

Nicméně pochybnosti o správnosti učiněného závěru mohou nastat v případě, že zohledníme specifické okolnosti, které v rámci organizace operačního velení EU při konkrétních činnostech protipirátské operace nastávají. Uvedené v tomto ohledu potvrzují i závěry Benátské komise ve stanovisku k ochraně lidských práv v Kosovu přijatého 9. října 2004, ve kterém komise v souvislosti s otázkou přičitatelnosti protiprávního jednání jednotek KFOR pozna-

---

⁵⁸ Čl. 4 odst. 2 Dohody mezi Evropskou unií a Albánskou republikou o účasti Albánské republiky na vojenské operaci Evropské unie v Čadské republice a Středoafričké republice (operace EUFOR Tchad/RCA), Ú.v. EÚ L 217, 13.8. 2008, str. 19-22.

⁵⁹ Combating Somali Piracy: the EU's Naval Operation Atalanta. Parliamentary report. 2010. [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.publications.parliament.uk/pa/ld200910/ldselect/ldecom/103/10304.htm>

⁶⁰ EUNAVFOR Somalia [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/archives>

menává, že otázku přičitatelnosti protiprávního jednání nelze zodpovídat abstraktně, nýbrž na základě faktických okolností zohledňujících každý jednotlivý případ zvlášť.⁶¹

4.2.2 Materiální hledisko výkonu „efektivní kontroly“ v případě předávání zadržených osob do třetího státu

Z proklamovaného jednotného operačního velení EU přímo nevyplývá, zda je materiální hledisko výkonu „*efektivní kontroly*“ pro určení přičitatelnosti protiprávního jednání naplněno v každém jednotlivém případě. K tomu, abychom mohli s jistotou určit naplnění tohoto kritéria, je třeba si zodpovědět otázku, který subjekt v daném konkrétním případě vydal zavazující rozkaz, a tudíž měl i reálnou možnost protiprávnímu jednání předejít. V tomto světle je proto nutné nastínit i *modus operandi* mise „Atalanta“, přičemž v případě, že by k zacházení s osobou podezřelou z pirátství bylo nezbytné i pozitivního souhlasu členského státu, bude tato osoba spadat pod „*efektivní kontrolu*“ tohoto státu.⁶² Naopak v případě, že by o zacházení s osobou podezřelou z pirátství rozhodovaly výlučně orgány Evropské Unie, odpovědnost státu by zahrnuta nebyla, a proto ani pravomoc ESLP.

Z právního rámce mise „Atalanta“ vyplývá, konkrétně z čl. 12 odst. 2, že participující členské státy mohou osobu podezřelou z pirátství zadržet a v případě, že jejich národní orgány nerozhodnou o uplatnění trestně-právní pravomoci, tuto zadrženou osobu předat třetímu státu. Předmětný článek nicméně neupravuje bližší specifikaci rozhodovacího procesu, který tyto činnosti determinuje. Tento postup je upraven v neveřejných, utajovaných vojenských dokumentech. Mezi ten nejvýznamnější dokument upravující rozhodovací proces zadržení a předání osob podezřelých z pirátství patří tzv. „*EUNAVFOR standardní operační postup*“, který rovněž dále upravuje konkrétní postup pro získávání důkazních prostředků nezbytných pro vedení úspěšného trestního řízení. S ohledem na nemožnost přístupu veřejnosti k tomuto dokumentu ho nelze v této práci podrobněji analyzovat.

Přesto lze pro účely této diplomové práce, a to z jiných důvěryhodných odborných zdrojů vymezit rozhodovací proces zainteresovaných subjektů týkající se předání osob podezřelých z pirátství do tzv. regionálního státu, se kterým EU nadána právní subjektivitou uza-

---

⁶¹ Opinion on Human Rights in Kosovo: possible establishment of review mechanisms adopted by the Venice Commission at its 60th Plenary Session. [online]. 2004 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2004\)033-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2004)033-e)

⁶² V tomto případě by bylo možné hovořit i o vzájemné odpovědnosti členského státu a Evropské unie. Nicméně s typem této vzájemné odpovědnosti nepracuje Návrh ani relevantní judikatura ESLP. Blíže k této otázce, NOLLKAEMPER, André. *Principles of Shared Responsibility in International Law*. United Kingdom: Cambridge, 2014.

vřela dohodu o předání.⁶³ Poté na základě vymezeného rozhodovacího procesu lze určit i subjekt odpovědný za případné porušení lidskoprávních norem, které mohou být tímto předáním dotčeny (k tomu blíže v kapitole 7).

Osobu podezřelou z pirátství, která byla v souladu s právním rámcem mise „Atalanta“ zadržena některou z participujících členských lodí, je nutné za účelem zahájení trestně-právního řízení a vydání pravomocného rozhodnutí předat konkrétnímu státu, který je ochoten nad touto osobou uplatnit svoji trestně-právní pravomoc. Z dokumentů týkající se operace a zejména z jejího mandátu je zřejmé, že EU nezamýšlí sama osoby podezřelé z pirátství trestně stíhat. Právní základ předání osob podezřelých z pirátství představuje čl. 12 společné akce 2008/851. Na základě předmětného článku, lze rozlišit tři vzájemně odlišné způsoby předání. Prvním způsobem předání je (i) do členského státu, který podezřelou osobu zadržel. V tomto případě se jedná svou povahou pouze o teoretické předání, neboť pokud se orgány tohoto členského státu rozhodnou uplatnit svoji trestně-právní jurisdikci, postačí o uplatnění této pravomoci pouze informovat operační velitelství EU, které tak nad tímto postupem nemá žádnou rozhodovací pravomoc.⁶⁴ Druhý odlišný způsob předání nastane v situaci, kdy dojde (ii) k předání do jiného participujícího členského státu, který je ve specifických případech, zejména byly-li ohroženy jeho národní zájmy, ochoten rozhodnout o uplatnění své trestně-právní pravomoci nad zadrženou osobou. V případě tohoto druhu předání se uplatňují klasická extradiční pravidla mezi zúčastněnými státy, dohoda o podmínkách předání v těchto případech není vyžadována. Ani při tomto druhu předání nemá operační velitelství EU rozhodovací pravomoc, neboť v tomto ohledu působí pouze jako pomocník či koordinátor mezi zúčastněnými státy, jehož je nutné před faktickým předáním o tomto postupu pouze informovat.⁶⁵

Ačkoliv se tedy v rámci těchto způsobů předání podezřelých osob z pirátství postupuje dle právního rámce mise „Atalanta“, jejíž operační velení je svěřeno Evropské unii, její odpovědnost za případné protiprávní jednání s tímto předáním související zahrnuta nebude, neboť v těchto případech EU nedisponuje žádnou rozhodovací pravomocí.

---

⁶³ Čl. 37 SEU stanoví, že „Unie může uzavřít dohody s jedním nebo více státy nebo mezinárodními organizacemi v oblastech spadajících do této kapitoly“.

⁶⁴ Konkrétní postup nad uplatněním trestně-právní jurisdikce lze ilustrovat na německém případě. V případě, že jejich námořní loď, jež se účastní operace „Atalanta“, zadrží osobu podezřelou z pirátství, a dále za předpokladu, že tato osoba není po vyhodnocení neúspěšnosti vedení trestního řízení bez dalšího propuštěna, musí německé státní orgány rozhodnout, zda nad touto zadrženou osobou uplatní svoji trestně právní pravomoc. O uplatnění pravomoci prvotně rozhoduje za tímto účelem *ad hoc* vytvořený speciální meziresortní orgán, který po zhodnocení všech relevantních skutečností vydává předběžné stanovisko. V případě, že je předběžné stanovisko kladné, postupuje se věc německému státnímu zastupitelství. Státní zastupitelství následně vydává finální rozhodnutí. V případě kladného rozhodnutí učiní o tomto kroku německé Ministerstvo obrany oznámení operačnímu velitelství mise. In PETRIG, Anna. *Human Rights and Law Enforcement at Sea*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2014, s. 90-96.

⁶⁵ Tamtéž, s. 97.

Třetí metodou předání, která bývá odbornou veřejností považována za metodu nejvyužívanější, je (iii) předání podezřelé osoby z pirátství do tzv. regionálního státu v oblasti výskytu pirátství. V případě tohoto způsobu předání je dle čl. 12 odst. 2 společné akce 2008/851 nezbytné uzavření mezinárodní dohody o podmínkách takového předání, která bude reflektovat, a to v souladu s platným mezinárodním právem, zejména lidská práva předávaných osob. První mezinárodní dohoda o předání (transfer agreement) v rámci mise „Atalanta“ byla „Výměna dopisů mezi Evropskou unií a vládou v Keni o podmínkách a způsobu předávání osob podezřelých ze spáchání pirátství, které byly zadrženy námořními silami pod vedením Evropské unie (EUNAVFOR), do Keni, o podmínkách a způsobu předávání majetku zabaveného námořními silami EUNAVFOR do Keni a o podmínkách a způsobu zacházení s těmito osobami a majetkem po tomto předání“.⁶⁶ Dohoda tohoto typu byla následně uzavřena mezi EU a Seychelami, Mauritiem a v neposlední řadě v roce 2014 s Tanzánií.⁶⁷ Identické dohody se v současné době vyjednávají s Mosambikem, Jihoafrickou republikou a Ugandou.

Co se týče rozhodovacího procesu takového předání, lze z dostupných odborných zdrojů konstatovat, že formální žádost pro předání podezřelých osob do některého ze shora uvedených regionálních států podává operační velitelství EU. Tomuto formálnímu kroku ze strany EU předchází neformální jednání zahrnující konzultaci a vzájemnou výměnu informací s potencionálním regionálním státem. Mezi předávané informace ze strany operačního velitelství EU patří informace o počtu zadržovaných osob a o získaných důkazních materiálech, které jsou pro účely vedení trestního řízení nezbytné a které bývají odevzdávány vyšetřovacím or-

---

⁶⁶ EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a vládou v Keni o podmínkách a způsobu předávání osob podezřelých ze spáchání pirátství, které byly zadrženy námořními silami pod vedením Evropské unie (EUNAVFOR), do Keni, o podmínkách a způsobu předávání majetku zabaveného námořními silami EUNAVFOR do Keni a o podmínkách a způsobu zacházení s těmito osobami a majetkem po tomto předání*, ze dne 25. března 2009, L 79/49. Dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22009A0325\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22009A0325(01))

⁶⁷ EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a Seychelskou republikou o podmínkách a způsobu předávání osob podezřelých z pirátství nebo ozbrojených loupeží silami EUNAVFOR do Seychelské republiky a o podmínkách a způsobu zacházení s těmito osobami po jejich předání*, ze dne 2. prosince 2009, L 315/37. Dohoda dostupná z: <http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=8101> EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a Mauricijskou republikou o podmínkách předávání osob podezřelých z pirátství a zabaveného majetku, který je s touto činností spojen, námořními silami pod vedením Evropské unie do Mauricijské republiky a o podmínkách osob podezřelých z pirátství po předání*, ze dne 12. července 2011, L 254/1. Dohoda dostupná z:

<http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=9101> EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a Sjednocenou republikou Tanzanií o podmínkách předávání osob podezřelých z pirátství a zabaveného majetku, který je s touto činností spojen, námořními silami pod vedením Evropské unie do Sjednocené republiky Tanzanie*, ze dne 11. dubna 2014, L 108/3. Dohoda s Tanzánií dostupná z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0411\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0411(01))

gánům regionálního státu.⁶⁸ Až po této neformální konzultaci pokud se jeví, že je regionální stát ochoten uplatnit trestně-právní pravomoc nad zadrženou osobou, operační velitelství EU podává formální žádost pro předání, a to prostřednictvím delegace EU v Keni, na Mauritiu, Seychelách nebo v Tanzanii.⁶⁹ V tomto ohledu je v souvislosti s materiálním pojetím výkonu „*efektivní kontroly*“ nezbytné zdůraznit, že to není členský stát, jehož vojenská loď podezřelou osobu zadržela, kdo by rozhodoval o podání této formální žádosti. Členskému státu není dán ani žádný právní prostředek, jímž by mohl tomuto předání předejít. Z těchto důvodů tedy nemůže být odpovědný za případné porušení mezinárodně-právních závazků.⁷⁰

Lze shrnout, že rozhodovací pravomoc vydávat závazné a konečné rozhodnutí týkající se předání podezřelých osob do regionálního státu náleží operačnímu velitelství EU, potažmo Evropské unii samotné. Evropská unie proto bude při této činnosti naplňovat kritérium výkonu „*efektivní kontroly*“, jak po stránce formální, tak po stránce materiální, a z tohoto důvodu ji bude případné porušení mezinárodně-právních závazků na základě čl. 6 Návrhu i přičitatelné. Tento závěr potvrzuje rovněž identická podoba mezinárodních dohod o předání, k jejímž uzavření dochází výlučně ze strany EU dle čl. 3 odst. 2 SFEU. V ustanoveních předmětných dohod se zmiňují pouze námořní vojenské síly pod vedením Evropské unie (EUNAVFOR). Například podle dohody o předání mezi EU a Keňou, „*Keňa převezme na žádost EUNAVFOR osoby zadržené námořními silami EUNAVFOR v souvislosti s piráctvím a majetek s touto činností související zabavený námořními silami EUNAVFOR a vydá tyto osoby a majetek svým příslušným orgánům za účelem vyšetřování a trestního stíhání*“ nebo „*o každém předání bude veden odpovídající dokument podepsaný zástupcem EUNAVFOR a zástupcem příslušných keňských domucovacích orgánů*“.⁷¹

4.2.3 Stanovisko Soudu ve věci MV Courier

Výše uvedenou právní argumentaci tvrdili, nutno podotknout neúspěšně, i právní zástupci Německé spolkové republiky v doposud jediném soudním řízení týkající se otázky při-

---

⁶⁸ Mezi tyto důkazy patří například záběry z kamer, fotky nebo lodní deníky (videa, fotky, lodní deník). In SCHARF, Michael P. *Prosecuting Maritime Piracy: Domestic Solutions to International Crimes*. New York: Cambridge University Press, 2015, s. 210-215.

⁶⁹ Z předmětných dohod o předání, vyplývá, že regionální stát není povinen osoby podezřelé z piráctví přijímat k vyšetřování a zahájení trestního řízení. Mohou se rozhodnout *ad hoc*, zda trestně-právní jurisdikci nad zadrženou osobou uplatní či nikoliv.

⁷⁰ PETRIG, Anna. *Human Rights and Law Enforcement at Sea*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2014, s. 102-103. Shodně PASTAVRIDIS, Efthymios. EUNAVFOR OPERATION ATALANTA OFF SOMALIA: THE EU IN UNCHARTERED LEGAL WATERS? *International & Comparative Law Quarterly*. 2015, 64, 3, s. 562-563 a B. Van Vooren, S. Blockmans and J. Wouters (Eds.), *The Legal Dimension of Global Governance: What Role for the EU?* Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 126-130.

⁷¹ Dohoda mezi EU a Keňou, op. cit. sub. 66. Bod 2 písm. a) a bod 5 písm. a)

čitelnosti protiprávního jednání, ke kterému došlo v důsledku předání osoby podezřelé z pirátství do třetího státu. Soudní řízení ve věci MV Courier bylo zahájeno na základě stížnosti Mohameda Hashiho a osmi dalších u německého správního soudu v Kolíně nad Rýnem. Stěžovatelé ve svém procesním podání tvrdili, že jejich zadržením a následným předáním do Keni, porušily německé státní orgány ustanovení německé Ústavy, EÚLP a dále Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.⁷²

Skutkové okolnosti případu se odehrály na volném moři v oblasti Adenského zálivu v únoru roku 2009, kdy německá námořní fregata (*Rheinland Pfalz*) působící pod operačním velením mise „Atalanta“ zadržela, a poté na základě dohody o předání mezi Keňou a EU předala do tohoto regionálního státu celkem devět osob podezřelých z pirátského útoku na loď Courier vlastněnou německou dopravní společností.⁷³ Stěžovatelé byli po předání kompetentním keňským trestním orgánům následně drženi ve vyšetřovací vazbě Shimo-La-Tewa ve městě Mombasa.

Právní zástupci Německé spolkové republiky v tomto řízení poukazyvaly na to, že tvrzené porušení Ústavy a mezinárodně-právních závazků nemůže být přičitatelné Německu, nýbrž Evropské unii, a to právě z důvodu, že jejich fregata byla zapojena do struktur operačního velení EU. I přes toto tvrzení, Kolínský prvoinstanční správní soud ve svém rozhodnutí shledal, že nehledě na toto zapojení bylo předání podezřelých osob z pirátství a s tím související protiprávní jednání přičitatelné Německé spolkové republice.⁷⁴ Nikoliv tedy EU, protože dle jeho názoru to byla právě Německá spolková republika, která měla rozhodující vliv na rozhodnutí o předání. Správní soud prvního stupně poznamenal, že rozhodnutím o trestním nestíhání zadržených osob před německými trestními soudy, ačkoliv k tomuto měly německé orgány přednostní pravomoc, dalo vzniknout možnosti takového předání. Na základě této skutečnosti, proto shledal Německou spolkovou republiku odpovědnou za předání stěžovatelů do Keni, neboť dle zjištění Soudu došlo v souvislosti s předáním k porušení zákazu *refoulement*.⁷⁵

---

⁷² ‘MV Courier’ [2011] 25 K 4280/09 (Verwaltungsgericht Köln, 25. Kammer).

⁷³ To vyplývá z tiskové zprávy EUNAVFOR z 11. března 2009, dle které EU předala osoby podezřelé z pirátství do Keni. In EUNAVFOR. Somalia Archives [online], 2009 [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/first-eu-handover-of-suspected-pirates-to-kenya>. Potvrzuje to i komunikace mezi německým velitelstvím a operačním velitelství EU. In PAPANASTAVRIDIS, Efthymios., *op. cit. sub. 70*, s. 562-563

⁷⁴ Zatímco otázku přičitatelnosti protiprávního jednání při zadržení podezřelých osob nechal soud nezodpovězenou, neboť v této souvislosti pouze konstatoval, že zadržení osoby podezřelé z pirátství na volném moři bylo zákonné dle článku 105 UNCLOS. In MV Courier’ [2011] 25 K 4280/09.

⁷⁵ Soud shledal, že podmínky držení ve věznici Shimo-La Tewa byly v době předání, zejména s ohledem na přeplněnost, nedostatek adekvátní lékařské péče, špatné hygienické podmínky a v neposlední řadě nedostatek

4.2.4 Dílčí závěr

Se stanoviskem, které soud ve věci MV Courier zaujal, týkajícího se přičtení protiprávního jednání Německé spolkové republiky, se s ohledem na právní argumentaci v předchozí kapitole uvedenou neztotožňuji. Rozhodnutí nepochybně podtrhuje úskalí absence smluvní úpravy odpovědnosti mezinárodních organizací za porušení svých závazků. V souvislosti s operacemi Evropské unie v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky je dalším nepříznivým faktem skutečnost, že SD EU nemá pravomoc ve vztahu k ustanovením o Společné zahraniční a bezpečnostní politice a ani k aktům přijatým na jejich základě.⁷⁶ Nelze hovořit ani o tzv. transferových dohodách, které by umožnily soudní přezkum stížností plynoucích z aplikace takových dohod. Proto jakýkoliv nárok jednotlivce vyplývající z protiprávního jednání EU v rámci mise „Atalanta“ může být uplatněn pouze u vnitrostátních soudů jednotlivých členských států. Tato skutečnost má zcela jistě vliv na snahu jako odpovědný subjekt za odškodnění nebo jiné vyřízení stížnosti primárně určit participující členský stát, a nikoliv EU. Praxe tak ukazuje, že pro vyhovění požadavku efektivního plnění lidskoprávních závazků EU, je nezbytné vytvoření kontrolního mechanismu nápravy případného protiprávního jednání, kterého by se EU vůči jednotlivcům při realizaci stále častějších operací v rámci SBOP dopustila.⁷⁷

---

pítné vody a jídla v kombinaci s vysokými teplotami vedly v rozporu s čl. 3 EÚLP k nelidskému a ponižujícímu zacházení. In. MV Courier' [2011] 25 K 4280/09.

⁷⁶ Čl. 275 SFEU stanoví, že „Soudní dvůr Evropské unie nemá pravomoc ve vztahu k ustanovením o společné zahraniční a bezpečnostní politice ani k aktům přijatým na jejich základě.“

⁷⁷ PAPANASTAVRIDIS, Efthymios., *op. cit. sub. 70*, s. 566.

5 Lidská práva jako součást právního rámce operace „Atalanta“

V předchozí kapitole jsme dospěli k závěru, že adresátem lidskoprávních norem v případě předávání osob podezřelých z pirátství do tzv. regionálního státu je Evropská Unie. Na základě tohoto zjištění je dalším nezbytným krokem, nicméně ještě před zkoumáním toho, zda v souvislosti s tímto předáváním dochází k porušování principu „*non refoulement*“, vymezení právního rámce lidskoprávních závazků EU a nastínění problematiky jejich aplikace při zahraničních vojenských misích EU.

Vedle právních nástrojů, které umožňují mezinárodní operace mající za cíl potírat pirátství a ozbrojenou loupež na moři, existuje i mezinárodní systém ochrany lidských práv, který naopak slouží k ochraně práv všech, včetně osob zadržených během proti-pirátských operací na volném moři. Identifikace a aplikace lidských práv ve vojenských mezinárodních operacích realizovaných například Evropskou unií či Severoatlantickou organizací je jednou ze současných výzev mezinárodního společenství. Tak jako v případě operace „Atalanta“ jsou vojenské operace zpravidla realizované v situacích, které mají charakter ozbrojeného konfliktu. Právě v těchto situacích se objevují problematické aspekty týkající se derogace lidskoprávních standardů, které jsou v době míru bez výjimek respektovány.

Současný vývoj lidskoprávních aspektů nicméně ukazuje, že lidská práva představují imanentní součást právního rámce SBOP EU, neboť pro EU jako mezinárodní organizaci disponující mezinárodně právní subjektivitou je ochrana lidských práv a základních svobod neodmyslitelnou součástí jejich hodnot a právního základu fungování. EU je při svém působení, a to platí i pro spolupráci v oblasti bezpečnosti a obrany, adresátem lidskoprávních závazků vyplývajících z evropského, ale i z mezinárodního práva.⁷⁸ Ačkoli se jeví vynutitelnost lidskoprávních norem během vojenských operací EU jako problematická, neboť EU není smluvní stranou základních lidskoprávních instrumentů ochrany lidských práv, je jejich vysoká úroveň ochrany prosazována jako Unijní hodnota nejenom při vnitřní, ale i vnější činnosti EU. To je patrné z primárního práva EU, konkrétně ze SEU a ze SFEU, jež reflektují, a i řadí ochranu lidských práv mezi systém základních hodnot a cílů, které jsou pro EU závazné.

Lidská práva tak patří mezi hodnoty, na nichž je EU založena, přičemž jejím cílem je tuto hodnotu při svých činnostech podporovat. Hodnotové vyjádření vnější činnosti EU, tj. „souhrnu všech činností s vnějším dopadem vykonávaných institucemi Unie v rámci jejich pravomocí“ lze spatřovat v článku 21 SEU, dle kterého „*Činnost Unie na mezinárodní scéně*

---

⁷⁸ FAIX, Martin. *Aplikace lidských práv ve vojenských operacích Evropské unie*. In: Mezinárodněprávní aspekty lidských práv. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 29-31.

spočívá na zásadách, které se uplatnily při jejím založení, jejím rozvoji a jejím rozšiřování a které hodlá podporovat v ostatním světě: demokracie, právní stát, univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, úcta k lidské důstojnosti, zásady rovnosti a solidarity a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva“.⁷⁹ Povinnost respektovat lidská práva je tak možné považovat za všeobecnou zásadu, která platí rovněž pro aktivity EU v rámci mezinárodního společenství, a tedy i v kontextu operací SBOP.

Dalším významným ustanovením primárního práva EU je čl. 6 odst. 3 SFEU, dle kterého jsou Unii zaručena základní lidská práva a svobody garantována EÚLP a práva vyplývající z ústavních tradic společných členským státům jako obecné zásady práva Unie. Konkrétně čl. 6 odst. 3 SFEU stanoví, že *Základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, tvoří obecné zásady práva Unie.* Ochrana lidských práv tak působí v EU rovněž skrze obecné zásady práva Unie, jimiž jsou i základní práva zaručená v EÚLP. Dle předmětného článku lze EÚLP považovat za přímý pramen lidskoprávních závazků EU.⁸⁰ Tato skutečnost odpovídá i v tomto ohledu konzistentní judikatuře SDEU (viz. spor ve věci Rutily⁸¹) a potvrzuje všeobecně uznávané pravidlo, že vytvoření mezinárodní organizace a přenesení některých pravomocí nemůže sloužit členským státům, jako způsob, k obejití, či dokonce zbavení se povinnosti plnění svých mezinárodních závazků.⁸²

SD EU ve svých rozhodnutích rovněž konstatoval, že EU jako supranacionální organizace, jež je způsobilá být nositelem práv a povinností, musí dodržovat nikoliv pouze evropské právo, ale mezinárodní právo jako celek, včetně obecných principů a pravidel obyčejového mezinárodního práva.⁸³ Ve vztahu k ochraně lidských práv a základních svobod je obyčejový charakter přiznaný většině práv zakotvených v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, například respektování lidské důstojnosti, včetně zákazu mučení a nelidského zacházení; bezpečnost a svoboda osob, zákaz nezákonného zatčení a držení a poskytnutí práva být slyšen před vydáním rozhodnutí. Relevantními obecnými principy mezinárodního práva

---

⁷⁹ Srov. čl. 3 odst. 1 SFEU a čl. 2 SEU.

⁸⁰ ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 49-60.

⁸¹ Rozsudek SD EU č. 36/75 ve věci Roland Rutili v Ministre de l'intérieur, on-line text dostupný přes: http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61975J0036

⁸² Součástí právního rámce operací SBOP, proto nejsou pouze závazky vyplývající z evropského či mezinárodního práva. EU je adresátem i lidskoprávních standardů, které jsou závazné pouze pro participující členské státy. EÚLP se ve svých rozhodnutích několikrát vyjádřil, že smluvní strany Úmluvy se zakládáním mezinárodních organizací a převáděním svých kompetencí na ně nezabavují svých závazků sřežít lidská práva, protože by to bylo v rozporu s předmětem a účelem Úmluvy. In FAIX, Martin. *op. cit. sub. 78*, s. 30.

⁸³ Srov. čl. 21 odst. 1 SEU.

vztahujícími se na vnější mise EU mohou být například úcta k lidské důstojnosti, zákaz diskriminace, zajištění trestní odpovědnosti za mezinárodně uznané trestné činy nebo zajištění práva na spravedlivý proces.⁸⁴

Bližší identifikace a aplikační rozsah obyčejových norem a obecných principů mezinárodního práva zavazujících EU není potřebný, neboť je málo pravděpodobné, že by tyto lidskoprávní závazky Unie hrály zásadní roli s ohledem na skutečnost, že kromě ukotvených lidskoprávních standardů v zakládajících smlouvách patří mezi další významný pramen lidskoprávních závazků Evropské Unie, Listina základních práv EU (dále jen „LZP EU), která se účinností Lisabonské smlouvy stala součástí primárního práva EU a dle čl. 6 odst. 1 SEU má stejnou právní sílu, jako zakládající smlouvy EU. Úroveň ochrany lidských práv je stanovena v čl.53 LZP EU, který stanoví, že *žádné ustanovení této listiny nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je Unie nebo všechny členské státy, včetně Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a ústavy členských států*. EU tak může ochranu oproti EÚLP, a i proti jiným mezinárodním smlouvám, jejichž stranami jsou všechny členské státy, jen rozšířit, nikoliv zúžit. Tomuto odpovídá i vzájemný vztah ESLP a SD EU, když i přes dílčí odlišnosti navzájem respektují své judikatury.

Lze tak shrnout, že vývoj ve vnější činnosti EU naznačuje hlubší pronikání lidskoprávní agendy do vojenských operací. Například v případě mise „Atalanta“ stanovením povinnosti uzavřít při předání osob podezřelých z pirátství do třetího státu dohodu o předání obsahující mimo jiné ustanovení o ochraně lidských práv předávaných osob. Oproti tomu tradičnímu pojetí zacházení s piráty, dle kterého mohli být jako „*společní nepřátelé celého lidstva pohybující se mimo právo*“ beztrestně napadáni a zabíjeni kýmkoli, je proto v rámci protipirátských aktivit, ke kterým dochází v kontextu vojenské operace „Atalanta“, nutné reflektovat standardy vyplývající z externích anebo interních pramenů lidskoprávních závazků EU.

I přesto, v souvislosti s vedením zahraničních vojenských misí vyvstává řada závažných otázek týkajících se dodržování lidskoprávních závazků. Například právě bližší zkoumání zmíněných dohod o předání signalizují obavy z možného porušení lidskoprávního závazku EU, konkrétně zákazu *refoulement* (k tomu blíže v kapitole sedmé). Obava z derogace lidských práv může v kontextu mise „Atalanta“ rovněž souviset i s doposud nejasnou konturou extraterritoriální aplikace lidských práv (k tomu podrobněji v následující podkapitole).⁸⁵

---

⁸⁴ ZYBERI, Gentian. The Applicability of General Principles and Instruments of International Law to Peace Missions of the European Union. *University of Oslo Faculty of Law Research Paper*. 2012, 6, s. 31-33.

⁸⁵ FAIX, Martin. *op. cit. sub.* 78, s. 35-38.

5.1 Extrateritoriální aplikace základních lidských práv a svobod

Operace krizového managementu EU SBOP, včetně operace „Atalanty“, jsou realizované jako tzv. mise *out-of-area*, což znamená, že se uskutečňují mimo území členských států EU. Z důvodu takto vymezené operační působnosti mise vzniká otázka extrateritoriální aplikace lidských práv. Povinnost dodržovat lidskoprávní závazky i mimo státní území není konceptem novým, neboť byl již akceptovaný v judikatuře MSD,⁸⁶ ve stanoviscích Výboru OSN pro lidská práva⁸⁷ a proti mučení,⁸⁸ ale i v judikatuře regionálních lidskoprávních soudních orgánů. Přesto některé její obrysy, a to i s ohledem na charakter EU jako mezinárodní organizace, zůstávají nejasné.

Z pohledu lidskoprávních závazků EU nastíněných výše má mimořádnou relevanci EÚLP, neboť se řadí mezi základní regionální lidskoprávní mechanismus ochrany lidských práv v evropských zemích a z vůle členských států se má EU stát jednou z jeho smluvních stran. Ačkoli tedy nejsou pro vojenskou operaci „Atalanta“ použitelné pouze závazky vyplývající z EÚLP, je její relevantnost použití v tomto kontextu a propracovaná judikatura ESLP hlavními důvody pro bližší zkoumání její působnosti.

V kontextu EÚLP je pro určení její působnosti *ratione loci a ratione personae* určující čl. 1 EÚLP, dle kterého se Úmluva vztahuje na všechny osoby nacházející se na území, na kterém stát jako smluvní strana vykonává svoji územní svrchovanost a státní moc. Z čl. 1 EÚLP vyplývá, že tím základním konceptem přiznání práv je výkon jurisdikce smluvního státu na základě tzv. teritoriální působnosti. ESLP však v některých ze svých rozhodnutích možnost aplikace Úmluvy i mimo území smluvních stran potvrdil. V těchto rozhodnutích stanovil, že smluvní stát je povinen, za určitých okolností dodržovat lidská práva a základní svobody nikoliv pouze teritoriálně, ale ve výjimečných případech též extrateritoriálně, tj. na území jiných států, respektive na území, které nepodléhá jurisdikci kteréhokoli státu, kupříkladu na volném moři.

Aplikace lidskoprávních norem mimo území státu se opírá o povahu lidských práv, jakožto práv univerzální povahy. Nelze totiž připustit, aby stát poskytoval ochranu jen na svém

---

⁸⁶ ICJ, Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, 9. června 2004, ICJ Reports, 111-112.

⁸⁷ Výbor pro lidská práva ve věci Lopez Burgos v. Uruguay z 29. 7. 1981, stížnost č. 52/1979, odst. 12.1–12.3 se vyslovil ve smyslu, že smluvní strana může být odpovědná za porušení práv chráněných v Paktu I, které spáchají její zástupci na území cizího státu.

⁸⁸ Výbor proti mučení potvrdil extrateritoriální aplikaci čl. 3 Úmluvy proti mučení ve vztahu k vězňům z Guantánama. Dle Výboru je stát vázán povinností dodržovat non-refoulement i mimo své území, jestliže vykonává efektivní kontrolu nad určitým územím nebo osobou. In UNHCR. Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol [online]. 2007 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/pdfid/45f17a1a4.pdf>

území či vůči svým občanům a na území cizích států se choval bez jakékoli odpovědnosti. Extrateritoriální aplikace vyplývá i z obecného principu odpovědnosti státu či mezinárodní organizace za jednání svých orgánů mimo své vlastní území.⁸⁹

5.1.1 Extrateritoriální aplikace lidských práv v kontextu operace „Atalanta“

V odborné literatuře bývá v některých případech uváděn, jako příklad extrateritoriální aplikace Úmluvy odpovědnost státu za dodržování lidskoprávních závazků na lodi či letadlech registrovaných v lodním či leteckém rejstříku států, který je smluvní stranou Úmluvy. V těchto případech se však nejedná o extraterritorialitu v tom pravém slova smyslu, neboť lodě a letadla jsou v mezinárodním právu tradičně považovány za tzv. prodloužená či fiktivní území státu spadající pod jurisdikci smluvního státu.⁹⁰ Z tohoto důvodu je v případě represivních opatření vykonávaných na palubě lodi smluvního státu (např. držení osoby podezřelé z pirátství ve vazbě nebo její předání do třetího státu) obecně uznávaným názorem, že budou použitelné lidskoprávní závazky státu vlajky, neboť je tato loď pro určení jurisdikce chápána jako plovoucí ostrov tohoto státu. To potvrzuje i judikatura štrasburského soudu například v nedávném rozhodnutí ve věci *Hirsi Jamaa a ostatní v. Itálie* (č. 27765/09).⁹¹ V kontextu operací EU se nicméně zdá být i teritoriální působnost EÚLP do určité míry problematická, neboť EU podobně jako jiné mezinárodní organizace nemá vlastní území, na kterém by vykonávala svoji výlučnou jurisdikční moc a je proto otázkou, zda lze v tomto ohledu považovat území členských států i za území EU.⁹²

V případech protipirátských operací na palubě (nebo proti) pirátské lodi, tedy mimo území smluvní strany Úmluvy, hovoříme o tzv. čistém případě extrateritoriální aplikace lidských práv. Otázka rozsahu takové aplikace zůstává doposud sporná, neboť nejsou judikaturou ESLP stále jednoznačně vymezena pravidla pro její určení. Přesto lze shrnout, že se Soud ve své judikatuře zaměřil na dva stěžejní pilíře zakládající extrateritoriální působnost EÚLP, a to tehdy, pokud smluvní strana vykonává „*efektivní kontrolu*“ nad jednotlivcem nebo nad jiným než vlastním územím.

---

⁸⁹ BONT, Saorise. Prosecuting Pirates and Upholding Human Rights Law: Taking Perspective. *One Earth Future Foundation Working Paper*. 2010, s. 14-20.

⁹⁰ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008, s. 248-251

⁹¹ „It reiterated the principle of international law, enshrined in the Italian Navigation Code, that a vessel sailing on the high seas was subject to the exclusive jurisdiction of the State of the flag it was flying”. In Extra-territorial jurisdiction of States Parties to the European Convention on Human Rights. [online], 2016 [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: http://echr.coe.int/Documents/FS_Extra-territorial_jurisdiction_ENG.pdf

⁹² FAIX, Martin. *FAIX, Martin. op. cit. sub. 78, s. 38.*

5.1.2 Rozhodnutí ESLP ve věci Bankovič

Problematikou extraterritoriality se ESLP zabýval v rozhodnutí Bankovič vs. Belgie. Skutková stránka tohoto případu se týkala bombového útoku na rozhlasovou stanici v Bělehradě provedeného silami NATO během konfliktu v Kosovu, který zapříčinil smrt celkem 16 osob. Stěžovatelé, kteří byli pozůstalými po obětech bombového útoku, se se svojí žalobou obrátili na Štrasburský soud tvrdíce porušení čl. 2 Úmluvy garantující právo na život.⁹³ Základní otázkou, kterou se soud nejdříve zabýval, bylo, zda je pro účely čl. 1 Úmluvy dána jurisdikce žalovaných států, pokud jde o jednání, které mělo účinek mimo území těchto států. ESLP v tomto ohledu ve svém odůvodnění poznamenal, že koncepce určující jurisdikci dle čl. 1 Úmluvy je v zásadě koncepcí teritoriální, a proto extraterritoriální akty mohou spadat do takovéto jurisdikce pouze výjimečně, pokud to vyžadují konkrétní okolnosti každého případu. Takovou okolností by dle vyjádření Soudu byla situace, kdy žalovaný stát na základě výkonu „*efektivní kontroly*“ nad příslušným územím a jeho obyvateli v důsledku vojenské okupace nebo na základě souhlasu nebo povolení vlády daného území vykoná zcela nebo z určité části veřejnou moc, kterou za obvyklých okolností vykonává vláda daného státu.⁹⁴

Soud neshledal, že by tato okolnost byla naplněna, a proto pro nepřijatelnost předmětnou stížnost zamítl. Na závěr rozhodnutí uvedl, že Úmluva je mnohostrannou smlouvou působící hlavně v regionálním kontextu, a to především v právním prostoru smluvních států a není určena k tomu, aby se aplikovala na jednání těchto států po celém světě.⁹⁵

Toto rozhodnutí mělo své podporovatele i odpůrce. Kritici zejména poukazovali na to, že soud tímto rozhodnutím vytvořil mezeru v systému ochrany lidských práv vyplývajících z Úmluvy. Dle jejich vyjádření není dán žádný relevantní důvod, proto aby podmínka efektivní kontroly byla naplněna při okupaci cizího území, tedy činnosti dlouhodobějšího charakteru, ale nikoliv v situaci, kdy se členské státy zapojují do extraterritoriálních aktů kratší povahy.⁹⁶

5.1.3 Rozhodnutí ESLP ve věci Öcalan

Otázkou odpovědností smluvních stran za porušení Úmluvy při aktech extraterritoriální povahy se ESLP podrobněji zabýval věci Öcalan vs. Turecko.⁹⁷ Abdulah Öcalan byl v Turec-

---

⁹³ ESLP: rozsudek ze dne 12. prosince 2001, Bankovič a ostatní proti Belgii, České republice, Dánsku, Francii, Německu, Řecku, Maďarsku, Islandu, Itálii, Lucembursku, Nizozemí, Norsku, Polsku, Portugalsku, Španělsku, Turecku a Spojenému království, stížnost č. 52207/99 (dále jen „Bankovič“), s. 3, para. 6-11.

⁹⁴ Bankovič, s. 20, para. 71.

⁹⁵ Bankovič, s. 23, para. 80.

⁹⁶ ROXSTROM, Erik. The NATO Bombing Case (BANKOVIC ET AL. V. BELGIUM ET AL.) and the Limits of Western Human Rights Protection. *Boston University International Law Journal*. 2005, 23, 55, s. 61-66.

⁹⁷ ESLP: rozsudek ze dne 12. května 2005, Öcalan proti Turecku, č. 46221/99 (dále jen „Öcalan“).

ku obviněn jako kurdský terorista poté, co byl unesen tureckými agenty z keňského mezinárodního letiště v Nairobi. Po únosu byl sedm dní intenzivně vyslýchán, a to bez přítomnosti svého právního zástupce. Takto poskytnutá výpověď se stala hlavním důkazem během soudního řízení, která přispěla k jeho odsouzení. Abdulah Öcalan se proto se svojí stížností proti Turecku obrátil na ESLP.⁹⁸

Turecko ve svém vyjádření odkazovalo na rozhodnutí ve věci Bankovič tvrdíce, že nemohlo dojít k porušení jakéhokoliv článku Úmluvy, protože v důsledku zásahu v Keni nebyla dána působnost Úmluvy dle čl. 1 EÚLP. Soud však ve svém rozhodnutí nenásledoval ratio stanovené ve věci Bankovič. Naopak poznamenal, že ačkoliv Turecko uplatňovalo svoji pravomoc mimo svoji teritoriální působnost, byly turecké úřady vázány svými závazky vyplývajícími z Úmluvy, a to z důvodu výkonu „*efektivní kontroly*“ tureckých úřadů nad zadrženým stěžovatelem.⁹⁹

5.1.4 Rozhodnutí ESLP ve věci Isaa

Dalším rozhodnutím, ve kterém se ESLP zabýval otázkou extrateritoriální aplikace a rovněž nenásledoval ratio uvedené ve sporu Bankovič, byl spor mezi šesti iráckými občany a Tureckem: Isaa vs. Turecko.¹⁰⁰ Stěžovatelky byly pozůstalými po obětech operace turecké armády v severním Iráku v dubnu 1995. Ve svém podání k ESLP tvrdily porušení práva na život garantovaný v čl. 2 EÚLP.

Soud předmětnou stížnost odmítl, avšak pouze z důvodu nejednoznačně prokázané skutečnosti, že by oběti byly zabity na území okupovaném Tureckem. To znamená, že opětovně trval na požadavku výkonu „*efektivní kontroly*“, nicméně požadavek právního prostoru vyložil zcela jinak než v případě Bankovič. Soud v tomto případě připustil rozšíření právního prostoru i na území nesmluvní strany (Iráku), pokud je toto území pod „*efektivní kontrolou*“ smluvní strany, která si jurisdikci „*nese s sebou*“.¹⁰¹

---

⁹⁸ Öcalan, s. 6, para. 14-16.

⁹⁹ Öcalan s. 27, para. 91. Shodně s dalším rozhodnutím ESLP ze dne 7. června 2011, Al-Skeini a ostatní proti Spojenému království, č. 55721/07.

¹⁰⁰ ESLP: rozsudek ze dne 16. října 2004, Isaa proti Turecku, č. 31821/96 (dále jen „Isaa“).

¹⁰¹ Isaa, s. 20, para. 67.

5.1.5 Rozhodnutí ESLP ve věci Medvedyev

Štrasburský soud se ve své nedávné judikatuře, konkrétně ve věci Medvedyev a ostatní vs. Francie¹⁰² zabýval i otázkou extrateritoriální aplikace Úmluvy při činnostech smluvního státu na volném moři, která je v kontextu protipirátských operací mimořádně relevantní.

Nyní ke skutkové stránce sporu. Francouzské jednotky se z důvodu podezření z pašování drog nalodily se souhlasem kambodžských úřadů na palubu lodi plující pod jejich vlajkou. Po provedené operaci byla posádka na lodi po dobu 13 dnů zadržována. Následně byly osoby podezřelé z pašování drog ve Francii obviněny, a nakonec pro spáchání trestného činu soudem pravomocně odsouzeny. Odsouzení však využili svého práva k podání stížnosti ke štrasburskému soudu, a sice tvrdíce porušení čl. 5 a čl. 3 EÚLP.¹⁰³

Pokud jde o otázku extrateritoriální aplikace Úmluvy, ESLP ve svém rozhodnutí potvrdil, že francouzské úřady byly při nalodění na kambodžskou loď vázány závazky vyplývajícími z EÚLP, neboť v důsledku použití vojenské síly měly „*efektivní kontrolu*“ nad zadrženou lodí, a to od počátku jejich nalodění.¹⁰⁴

5.1.6 Dílčí závěr

Použití shora uvedené relevantní judikatury ESLP *per analogiam* na činnosti, ke kterým v rámci protipirátské operace Atalanta dochází, je komplikované. V předmětných rozhodnutích hodnotil ESLP vždy konkrétní specifika jednotlivých případů *ex post*, aniž by rozvinul obecnou teorii extrateritoriální aplikace Úmluvy, která by jednoznačně vymezila výkon „*efektivní kontroly*“. Například ve věci Medvedyev byl výkon „*efektivní kontroly*“ dán od okamžiku nalodění francouzských ozbrojených složek, zde se však nabízí otázka, jak postupovat v případech, kdy je pirátská loď pronásledována. Lze se v tomto případě domnívat, že vojenská loď vykonává „*efektivní kontrolu*“ již v momentě, kdy je pirátská loď v operačním dosahu útočných zbraní? Ve věci Medvedyev byla rovněž posádka lodi zadržena za účelem zahájení trestního řízení soudními orgány ve Francii. Co ale v případech, kdy je osoba podezřelá z pirátství zadržena pouze pro účely jejího odzbrojení?¹⁰⁵

Pro operaci Atalanta je charakteristická velká škála proměnlivých faktorů. V tomto ohledu proto bude nutné sečkat na hodnocení a formulaci přesnějších kritérií příslušnými orgány, které se budou zabývat konkrétními specifiky vyplývajícími z takového druhu námořní

---

¹⁰² ESLP: rozsudek ze dne 29. března 2010, Medvedyev a ostatní proti Francii, č. 3394/03 (dále jen „Medvedyev“).

¹⁰³ Medvedyev, s. 3, para. 9.

¹⁰⁴ Medvedyev, s. 25, para. 63-65.

¹⁰⁵ MIDDLETON, Roger. Pirates and How to Deal with Them. *Africa Programme and International Law Discussion Group*. 2009, s. 4-5.

operace. Stanovisko ESLP v této oblasti, případně jiných relevantních orgánů, by mělo přispět k ucelenější a efektivnější ochraně lidských práv v mnohonárodnostních operacích typu „Atlanta“, a tím i ke zvýšení právní jistoty zadržených osob podezřelých z pirátství.

6 Důvody předávání osob podezřelých z pirátství zadržených EUNAVFOR do regionálních států

Cílem této kapitoly je postupně nastínit důvody, které vedly Evropskou unii, ale i další mezinárodní aktéry k uzavírání mezinárodních dohod o předávání zadržených osob podezřelých z pirátství do regionálních států. Na tento regionální přístup trestního stíhání podezřelých osob naváží v následující sedmé kapitole, a to konkrétně podrobnější analýzou lidskoprávního závazku zákazu *refoulement*, který se bude v tomto kontextu na předávané osoby vztahovat.

6.1 Překážky trestně-právního řízení před soudy evropských států

Přestože mezinárodní aktéři pohotově reagovali na hrozbu představující zvyšující se počet pirátských útoků, většina z nich, včetně Evropské unie, která spustila jednu ze svých nejvýznamnějších vojenských misí, se v době zahájení vojenských operací dostatečně nevypořádala s otázkou, jakým způsobem budou dále zacházet se zadrženými osobami.¹⁰⁶ Ačkoli tedy pohotová reakce a úsilí mezinárodního společenství vedlo k většímu počtu zadržených osob, z dlouhodobého hlediska se nepodařilo celkový počet pirátských útoků v Adenském zálivu snižovat.¹⁰⁷ Ve většině případů totiž státy zadrženou osobu po jejím odzbrojení (v některých případech byla zaevidována biometrická data, otisky prstů apod.) obratem propustili na svobodu.

Státy si totiž byly vědomy toho, že trestní stíhání osob podezřelých z pirátství před jejich domovskými soudy vyžaduje vynaložení značných finančních prostředků a nutnost překonání dalších faktických, a zejména pak procedurálních překážek vedení takového řízení. V případě soudních řízení před národními soudy evropských států se ukázalo být problematické již jen pouhé zjištění totožnosti nebo občanství zadržených osob. Tak například v nedávném soudním řízení, které probíhalo v Německé spolkové republice na otázku zasedajícího soudce „*kde jste se narodil?*“ obžalovaná osoba odpověděla „*pod stromem*“.¹⁰⁸ Rovněž jejich identifikace klíčovými svědky, tj. buďto posádkou napadené lodi nebo zasahujícími vojáky námořní vojenské lodi, při hlavním líčení se ukázala být problematická, vzhledem k různorodosti zemí jejich pobytu.¹⁰⁹ Mezi další překážky vedení soudního řízení před evrop-

---

¹⁰⁶ Vedení soudního řízení se somálskými piráty v jejich domovském státě je v zásadě vyloučené, neboť ten nedisponuje funkčním trestně-právním soudním systémem.

¹⁰⁷ IMB Piracy Reporting Centre, *op. cit. sub. 13*.

¹⁰⁸ ZINOVIEVA, Elena. International Cooperation on Combatting Maritime Piracy. *International cooperation in criminal matters*. 2015, s. 11-12.

¹⁰⁹ Kupříkladu ve věci *Shi vs. USA*, byla loď napadená pirátským útokem dopravena do přístavu v USA včetně posádky, která byla v přístavu držena jako klíčoví svědci po několik měsíců. In KONTOROVICH, Eugene.

skými soudy patří problematika získání dostačujících důkazních prostředků k tomu, aby byly splněny přísné procesní normy trestního práva vyžadující naplnění standardu „*beyond reasonable doubt*“.¹¹⁰

Dále se k překážkám soudního řízení řadí i ekonomická náročnost,¹¹¹ zajištění překladačských služeb,¹¹² obava z možného porušení základních lidských práv¹¹³ a v neposlední řadě obava z nutnosti udělit pro tyto osoby politický azyl, po vykonání uděleného trestu, s ohledem na nestabilní a politicky neklidnou situaci v Somálsku a v souladu se zásadou zákazu *refoulement*.¹¹⁴

6.2 Uplatnění politiky „catch and release“

Z výše nastíněných důvodů se evropské státy participující na protipirátských operacích zdráhaly osoby zadržené pro podezření z pirátství trestně stíhat před svými domovskými soudními orgány, ačkoliv RB ve svých rezolucích k tomuto kroku vybízela. Vyústění této neochoty dalo vzniknout politice, která je v odborné literatuře nazývána jako „*catch and release*“ neboli „*chytit a propustit*“. Tento postoj oficiálně zaujala řada evropských států, přestože dle čl. 105 UNCLOS je umožněno na základě tzv. univerzální jurisdikce zahájit trestní řízení proti osobě zadržené na volném moři pro podezření ze spáchání protiprávního jednání pirátství kterýmkoliv státem.

"A Guantanamo on the Sea": The Difficulties of Prosecuting Pirates and Terrorists. *Faculty Working Papers*. 2010, s. 265.

¹¹⁰ Piráti jsou sofistikovaní, používají internet a vědí o požadavku získání dostatečných důkazů k jejich odsouzení. Proto ničí jakékoliv důkazy v případě, že se blíží jednotky EU nebo NATO. Poté co například vyhodí útočné zbraně do moře, je lze jen těžko rozeznat od rybářů. In. SCHARF, Michael P. *op. cit. sub.68*, s. 210-215.

¹¹¹ Cena trestního řízení vedeného proti osobě podezřelé z pirátství se před evropskými soudy odhaduje na 246.000,- USD. Zatímco v případě vedení soudního řízení regionálními státy se náklady na vedení takového řízení odhadují na 52.000,- USD. In OSIRO, Deborah. Somali pirates have rights too Judicial consequences and human rights concerns. *Institute for Security Studies*. 2011, s. 6.

¹¹² Například jenom v rámci somálstiny je rozlišováno pět dialektů: severní, jižní, Maay, Digil, benaadir a Ashraaf. In Somalia: Language situation and dialects. *Landinfo: Country of Origin Information Centre*. [online]. 2011, s. 11-15 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: http://www.landinfo.no/asset/1800/1/1800_1.pdf

¹¹³ ESLP nedávno rozhodl ve věci Hassan a ostatní v. Francie, ze dne 4. prosince 2014, č. 46695/10 o tom, že došlo v případě zadržení 12 osob podezřelých z pirátství, kteří byli trestně stíháni francouzskými úřady, k porušení čl. 5 EÚLP. ESLP v tomto případě rovněž rozhodl o povinnosti propustit zadržené osoby a jejím nároku na finanční odškodnění od francouzských úřadů. K této problematice blíže: BONT, Saorise. Prosecuting Pirates and Upholding Human Rights Law: Taking Perspective. *One Earth Future Foundation Working Paper*. 2010, s. 1-41. Nebo DUBNER, Barry Hart. The Human Rights of Sea Pirates: Will the European Court of Human Rights Decisions Get More Killed? *Washington University Global Studies Law Review*. 2016, 15, 2, s. 1-41.

¹¹⁴ Viz. případ Salah Sheekh proti Nizozemí (stížnost č. 1948/04), ze dne 8. 11. 2011 nebo Sufi a Elmi v. Spojené království stížnost (stížnost č. 8319/07 a 11449/07), ze dne 28. 6. 2011.

Objevily se i konkrétní případy, kdy somálští piráti během soudních řízení před evropskými soudy vyjádřili svůj záměr požádat o azyl, jakmile vykonají jim uděleny trest. K této problematice blíže: DUTTON, Yvonne. Pirates and Impunity: Is the Threat of Asylum Claims a Reason to Allow Pirates to Escape Justice. *Fordham International Law Journal*. 2011, 34, 2, 1-60.

Příkladem takového postoje může být Německá spolková republika, jejíž představitelé se oficiálně vyjádřili, že trestní řízení se zadrženými osobami proběhne před německými soudními orgány, pouze za předpokladu, že by pirátským útokem byly ohroženy jejich národní zájmy.¹¹⁵ Příkladem uplatnění trestněprávní jurisdikce v této zemi z posledních let je trestní řízení před německým soudem v Hamburku. Jednalo se o „pirátský“ soud po 400 letech, který trval téměř dva roky, a jehož výsledkem bylo odsouzení deseti somálských pirátů za únos německé nákladní lodi MS Taipan. Řízení bylo v Německu ovšem podrobena silné kritice, zejména z důvodu jeho délky a nákladnosti vedení.¹¹⁶

Vedle německé vlády to byla i vláda Spojeného království, která své námořní loďstvo instruovala k tomu, aby za žádných okolností zadržené osoby nedopravovaly na pevninu Velké Británie.¹¹⁷ Proto není překvapujícím faktem, že na území Velké Británie doposud v moderní době neproběhlo žádné „pirátské“ soudní řízení, přestože se objevily případy, kdy národní zájmy Velké Británie byly zjevně ohroženy.

6.3 Regionální přístup trestně-právního stíhání osob podezřelých z pirátství

Přístup k otázce zacházení s osobami podezřelými z pirátství po jejich zadržení se v průběhu trvající mezinárodní spolupráce států a mezinárodních organizací změnil. Tato změna je připisována dvěma faktorům: (i) předně se politika „*catch and release*“ ukázala být jako politicky nepopulární, neboť postupně stále více osob požadovalo zamezení pirátské beztrestnosti a dále také (ii) ze statistických údajů námořních organizací sledující počet pirátských útoků v Adenském zálivu vyplývalo, že pouhá přítomnost vojenských lodí piráty dostatečně neodrazuje v konání dalších pirátských útoků.¹¹⁸

Na mezinárodních odborných fórech proto začala probíhat řada debat zaměřujících se na otázku zvýšení efektivity mezinárodních aktérů při potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři. Jejich výsledkem bylo stanovení několika právních modelů trestně-právního stíhání

---

¹¹⁵ Deutscher Bundestag Drucksachen (parlamentní dokument) No 16/11352 z 12. prosince 2008.

¹¹⁶ LAKOTTA, Beate Lakotta. Germany's Somali Pirate Trial Is Pointless. *Spiegel online* [online]. 2012, s. 1-3 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/german-trial-of-somali-pirates-turns-into-pointless-and-expensive-farce-a-855252.html>

¹¹⁷ Arabella Thorp. “Preventing and prosecuting piracy at sea: legal issues”, House of Commons Library, *International Affairs and Defence Section*, 2012, s. 12-13.

¹¹⁸ RB vyjádřila znepokojení nad případy propouštění osob podezřelých z pirátství, aniž by čelily spravedlnosti v rezoluci č. 1918. V této rezoluci rovněž potvrdila, že neschopnost trestně-právně stíhat podezřelé osoby podřívá úsilí mezinárodního společenství při potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2010/sc9913.doc.htm>

podezřelých osob z pirátství.¹¹⁹ V praxi přitom začala být převážná část soudních řízení realizována na základě tzv. regionálního přístupu, to znamená před soudními orgány státu v oblasti výskytu pirátství, které jsou pirátstvím rovněž dotčené a zároveň vyjádřily ochotu tyto osoby k trestnímu stíhání přijmout. Tyto regionální státy jsou naproti tomu při výkonu trestně-právní jurisdikce finančně, materiálně a odborně podporovány těmi západoevropskými.¹²⁰

Právním nástrojem umožňujícím přenesení trestně-právní jurisdikce nad domnělými pachateli jsou tzv. transferové dohody, jejichž uzavírání se stalo běžnou praxí mezinárodních aktérů. Evropská unie v rámci operace „Atalanta“ uzavřela dohodu o předání s Keňou, Seychely, Mauritiem a konečně v roce 2014 i s Tanzanií. V souladu se zásadami mezinárodního práva každá z těchto uzavřených dohod obsahuje explicitní závazky smluvních stran týkající se povinnosti zacházet s těmito osobami v souladu s lidskoprávními standardy, což je bezpochyby důkaz snahy Evropské unie dodržovat své lidskoprávní závazky i v zahraničních vojenských misích. Přesto však bližší analýza předávání zadržených osob do regionálního státu naznačuje jistý deficit ochrany takových práv.

---

¹¹⁹ K tomu blíže: LANG, Jack. *Report of the Special Adviser to the Secretary-General on Legal Issues Related to Piracy off the Coast of Somalia*. Dostupné z: http://cil.nus.edu.sg/wp/wp-content/uploads/2010/10/Lang_report_S-2011-301.pdf

¹²⁰ Viz. Například společný protipirátský program EU a OSN, podporující trestní stíhání osob podezřelých z pirátství v Keni, na Seychelách nebo na Mauritiisu například výcvikem policistů, soudců, pobřežní stráže či vyšetřovatelů, a dále i zlepšováním životních podmínek zadržených osob ve věznicích. In Counter Piracy Programme [online]. 2013, s. 1-20 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/easternafrika/piracy/UNODC_Brochure_Issue_11_wv.pdf

7 Lidskoprávní aspekty trestně-právního stíhání regionálním státem v kontextu principu „non-refoulement“

7.1 Princip „non refoulement“ v mezinárodním právu

Ve druhé polovině dvacátého století došlo k výraznému zvýšení úrovně mezinárodní ochrany lidských práv plynoucí z přijetí řady lidskoprávních instrumentů, které mimo jiné stanovily i právo osoby nebýt předán do země, kde by jí hrozilo zacházení zakázané tímto instrumentem – tzv. *princip non-refoulement*. Ve svém nejširším smyslu tento princip znamená zákaz nuceného, přímého či nepřímého přemístění osoby do země nebo oblasti, kde existují vážné (podstatné) důvody se domnívat, že bude vystavena porušování lidských práv.¹²¹ Pakliže se tedy subjekt (ať už stát nebo mezinárodní organizace), který na základě čl. 105 UNCLOS zadržel podezřelou osobu z pirátství, rozhodne domnělého pachatele předat k trestnímu stíhání do třetího státu, musí vždy zvážit hledisko úrovně ochrany lidských práv v tomto státě.

Ačkoliv je zákaz *refoulement* považován za základní kámen mezinárodního práva uprchlického, je obsažen, případně byl soudní činností dovozen i v dalších úmluvách v oblasti lidských práv. V těchto úmluvách však již není vztažen *ratione personae* výlučně jen na uprchlíky.¹²² Explicitně je tento princip stanoven v čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Dále byl zákaz *refoulement* implicitně dovozen na základě judikaturní činnosti z čl. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a rovněž i z čl. 3 EÚLP, který ESLP později interpretoval tak, že do něho zahrnul i zákaz předání v případě, že by tím osobě bylo způsobeno zacházení v rozporu s tímto článkem.¹²³ Princip non-refoulement je zakotven rovněž v evropském právu, konkrétně v LZP EU. Z práv, která Listina zaručuje, jsou pro dodržování principu *non-refoulement* podstatné zejména čl. 19 odst. 2, čl. 4 a čl. 47. Čl. 19 LZP EU posiluje aplikaci tohoto principu tím, že zaručuje jeho zákaz, a to v podobě, v jaké je vymezen v judikatuře ESLP k čl. 3 EÚLP. To vyplývá z komentovaného znění k tomuto článku, které výslovně odkazuje na případy Soering proti Spojenému království a Ahmed proti Rakousku. Přestože tedy EU jako subjekt odpovědný za případné porušení zákazu *refoulement* není doposud smluvní stranou

¹²¹ Při aplikaci principu zákazu *refoulement* nezáleží, jakým způsobem má být osoba předána. Může se tak stát na základě vyhoštění, extradičního řízení nebo mimořádným předáním. In. rozsudek ve věci Vilvarajah a další proti Spojenému království, ze dne 30. října 1991, č. 13448/87.

¹²² HONUSKOVÁ, Věra. *Ochrana mořské hranice států Evropské unie v kontextu principu nenavracení*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016, s. 9-10.

¹²³ Prvním rozhodnutím ESLP, ve kterém bylo vysloveno porušení EÚLP tím, že stát vydá cizího státního příslušníka do země, v níž mu hrozí zacházení, které by mohlo být v rozporu s čl. 3 EÚLP, byl rozsudek Soering v. Spojené království, ze dne 7. června 1989, č. 14038/88.

EÚLP je z důvodu propracované judikatury ESLP, která významně tento princip rozvíjí, pro tuto práci zásadní.

7.2 Princip „non refoulement“ v judikatuře ESLP

Zákaz refoulement zahrnuje dle judikatury ESLP jakýkoli způsob nedobrovolného předání osoby do státu, existují-li závažné a věrohodné důvody se domnívat, že by byla dotyčná osoba v tomto státě vystavena reálnému nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 EÚLP. Takto interpretovaný čl. 3, ESLP odůvodnil tím, že pokud by se státy mohly zbavit svých závazků zajistit každému práva zakotvená v EÚLP jednoduše tím, že by danou osobu předaly do jiného státu, ochrana poskytovaná Úmluvou by byla iluzorní, a nikoli účinná.¹²⁴ Předmětný článek vedle zákazu mučení obsahuje zákaz nelidského a ponižujícího zacházení a rovněž nelidského a ponižujícího trestu. Typově jsou tedy zakázány tři rozdílné formy špatného zacházení, které ESLP v některých případech nerozlišuje a spokojí se s pouhým konstatováním, že byl porušen čl. 3 EÚLP.¹²⁵

Pro posouzení, zda se v daném případě jedná o špatné zacházení, je klíčový „*minimální stupeň závažnosti*“. Tuto hranici je však mnohdy obtížné určit, neboť je jeho posouzení z podstaty věci relativní, a nikoliv objektivní. Posuzování minimálního stupně závažnosti závisí na všech okolnostech případu, jako je například doba trvání špatného zacházení, fyzické a psychické dopady, pohlaví, věk či zdravotní stav oběti. ESLP například za zásah do lidské důstojnosti, a tedy i porušení čl. 3 EÚLP, označil každé použití fyzické síly proti osobě omezené na svobodě, které nebylo vynuceno nutně v důsledku předcházejícího jednání osoby.¹²⁶ Na toto rozhodnutí navazuje a odkazuje případ z nedávné doby, ve kterém Soud shledal dostatečně závažným pro konstatování porušení čl. 3 EÚLP i pouhý pohavek policistou stěžovatelem, neboť dle rozhodnutí Soudu i toto jednání naplňovalo znaky ponižujícího zacházení.¹²⁷ Z vývoje judikaturní činnosti ESLP lze shledat postupnou tendenci snižování hranice minimálního stupně závažnosti.¹²⁸

Velká část porušení čl. 3 EÚLP pramení rovněž z nevyhovujících podmínek detenčních zařízení (věznice, policejní a vazební cely). To neznamená, že by detence osob sama o sobě vyvolávala problém na poli čl. 3. Stát má nicméně pozitivní závazek, a sice že osoba

---

¹²⁴ Tamtéž, s. 27, para. 87.

¹²⁵ KMEC, Jiří, David KOSAR, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. s. 403.

¹²⁶ ESLP: rozsudek, ze dne 4. prosince 1985, Ribitsch proti Rakousku, stížnost č. 18896/91, para. 38.

¹²⁷ ESLP: rozsudek, ze dne 28. září 2015, Bouyid proti Belgii, stížnost č. 23380/09.

¹²⁸ KMEC, Jiří, David KOSAR, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. s. 412.

bude v jeho moci držena v podmínkách, které jsou slučitelné s respektem k její lidské důstojnosti.¹²⁹ Při posuzování konkrétních podmínek detence je vždy třeba vzít v úvahu jejich kumulativní účinek. ESLP v tomto ohledu zkoumá například přeplněnost cely,¹³⁰ sanitární a hygienické podmínky v celách, množství a kvalitu jídla, čistotu prádla, dostupnost práce, vzdělávacích a oddechových aktivit, a dále například i možnost větrání cely a přístupu denního světla do ní.¹³¹ Častým případem porušení zákazu nelidského zacházení v detenčních zařízeních je rovněž nedostatečná lékařská péče pro osoby, u nichž se nemoc rozvinula v důsledku špatných detenčních podmínek nebo i v případech, kdy se jedná o nemoc na detenci zcela nezávislou.¹³²

Zákaz *refoulement* musí nevyhnutelně zahrnovat posouzení podmínek ve třetím státě dle standardů čl. 3 EÚLP. Přičemž o nedovolené předání se bude jednat v situaci, kdy předávané osobě hrozí reálné nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 EÚLP, jehož existenci, alespoň v určité míře pravděpodobnosti, musí stěžovatel ve svém podání prokázat.¹³³ Za tím účelem Soud přikládá důležitost informacím obsažených v nezávislých zprávách mezinárodních organizací na ochranu lidských práv jako je například Amnesty International nebo Human Rights Watch, dále ze zpráv vládních agentur, například z každoročních zpráv Ministerstva zahraničních věcí USA o stavu lidských práv ve všech zemích světa a v neposlední řadě i například ze závěrů Výboru pro lidská práva nebo Výboru proti mučení dohlížejících na dodržování závazků z lidskoprávních smluv uzavřených v rámci OSN.¹³⁴

Pokud by existovalo reálné nebezpečí špatného zacházení ve třetím státě, zákaz *refoulement* má dle judikatury ESLP absolutní povahu, a není proto možné provádět test proporcionality. V kontextu potírání pirátství například zohledňující břemeno evropských států při vedení úspěšného trestního řízení před domovskými soudními orgány. Státy v případě absolutního zákazu nemají prostor pro jakékoli uvážení („*margin of appreciation*“).¹³⁵

---

¹²⁹ ESLP: rozsudek, ze dne 15. června 2002, Kalashnikov proti Rusku, č. 47095/99.

¹³⁰ ESLP v rozsudku, ze dne 16. června 2009, Sulejmanovic proti Itálii, č. 22635/03, s. 10, para. 41, konstatoval, že připadá-li ve věznicích na jednu osobu méně než 3 m², může mít sama tato skutečnost vliv na způsobení porušení čl. 3 EÚLP.

¹³¹ ESLP: rozsudek, ze dne 24. července 2001, Valašinas proti Litvě, rozsudek, č. 44558/98, s. 35, para. 108–111.

¹³² Osoby drženi v detenci státu musí mít přístup nikoliv k jakékoli péči, ale k péči náležité kvality. In. ESLP: rozsudek, ze dne 28. března 2006, Melnik proti Ukrajině, č. 72286/01, s. 33, para. 104.

¹³³ ESLP tento důkazní požadavek vyjadřuje slovy „*existují závažné důvody se domnívat*“. K tomu blíže například rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 2 Azs 71/2006.

¹³⁴ V případech, kdy ESLP posuzuje otázku porušení čl. 3 EÚLP, se řízení velmi často účastní i tzv. *amici curiae*. To jsou osoby nebo organizace, které samy sice nejsou stranou sporu, ale svými odbornými informacemi přispívají k jeho rozhodnutí. Velmi výjimečně se dokonce soudci Evropského soudu vydají na „*terénní průzkum*“ sami a využívají tak důkazy získané „*proprio motu*“. In Chamaïev a další proti Gruzii a Rusku, rozsudek ESLP ze dne 12. 4. 2005, stížnost. č. 36378/02.

¹³⁵ ESLP: rozsudek, ze dne 28. února 2008, Saadi proti Itálii, stížnost č. 37201/06.

S absolutním charakterem zákazu navrácení se státy snaží vypořádat mimo jiné pomocí sjednávání tzv. diplomatických záruk před předáním jednotlivce.¹³⁶ Diplomatické záruky, jsou institutem na hranici mezinárodní politiky a mezinárodního práva a bývají interpretovány jako ujednání mezi dvěma státy (mezinárodními organizacemi), kdy stát, který přijímá osobu, poskytuje státu, který osobu předává záruku, že s osobou, které se tato záruka týká, bude nakládáno v souladu s podmínkami stanovenými v tomto ujednání, resp. dle závazků stanovených mezinárodním právem.¹³⁷ Jde tedy o způsob, jak lze garantováním „vyššího standardu faktického zacházení“ cílové země předat osobu, ačkoli by takové předání bylo za normálních okolností s principem *non-refoulement* v rozporu. Mohou však diplomatické záruky reálně vyloučit, resp. dostatečně snížit míru rizika pro osobu, která má být předána, že nebude po předání vystavena mučení či jinému nedovolenému zacházení?

7.3 ESLP a diplomatické záruky proti mučení a jinému nedovolenému zacházení

Uzavírání diplomatických záruk je kontroverzní otázka posledních let. Diskutabilní je zejména jejich právní význam, mechanismus jejich dodržování, který v zásadě vyžaduje neustálé monitorování dané osoby v cílové zemi a nevymahatelný charakter těchto záruk.¹³⁸ Diplomatické záruky, pokud jde o zákaz špatného zacházení, opakovaně kritizoval zvláštní zpravodaj OSN proti mučení Manfred Nowak s tím, že jde pouze o snahu států obejít absolutní povahu principu *non-refoulement*. Zvláštní zpravodaj je toho názoru, že vydání diplomatických záruk je implicitním uznáním toho, že v daném státě existuje reálné nebezpečí mučení nebo jiného špatného zacházení. Rovněž parlamentní shromáždění Rady Evropy považuje praxi diplomatických záruk za nevhodnou a označilo spoléhání se na jejich dodržování za *pokrytecké*.¹³⁹ Názor obsažený v judikatuře ESLP takto razantní není.

Dle judikatury ESLP totiž mají diplomatické záruky vliv na posouzení existence reálného rizika a nemohou být, proto odmítnuty jako *a priori* rozporné s principem *non-refoulement*. Na straně druhé to však neznamená, že by nemohly být Soudem shledány jako

---

¹³⁶ BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA. *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016, s. 108-115.

¹³⁷ Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNCHR). Note on Diplomatic Assurances and International Refugee Protection, 2006, s. 2. Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/44dc81164.html>

¹³⁸ KMEC, Jiří, David KOSAŘ, Jan KRATOCHVÍL a Michal BOBEK. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 442.

¹³⁹ NĚMČÁK, Vítězslav. K judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v případech vyhoštění. *Správní právo*, Praha: Ministerstvo vnitra, 2011, XLIV, č. 4, s. 204.

irelevantní.¹⁴⁰ Soud posuzuje řadu faktorů souvisejících s poskytnutými zárukami cílového státu. Mezi faktory, které je v tomto ohledu třeba zkoumat, patří obsah a konkrétnost záruk, zdali byly poskytnuty smluvním státem Úmluvy nebo zda daný stát v minulosti obdobné záruky dodržel či zda lze jejich dodržování kontrolovat.¹⁴¹ Z judikatury ESLP jednoznačně plyne, že se na poskytnuté záruky nelze spolehnout v situaci, kdy je v cílovém státě špatné zacházení systematické a endemické. Jinými slovy, nelze se spoléhat na pouhý „papírový slib“, pokud je praxe ochrany lidských práv v daném státě odlišná.¹⁴²

Zásadní roli tedy bude při posuzování diplomatických záruk hrát stát, do kterého má být daná osoba předána. Pokud by se jednalo o předání do státu, kde dochází k systematickému porušování lidských práv, a zvláště k trvalému porušování zákazu mučení, ani sjednání diplomatických záruk nebude dostatečnou zárukou pro předanou osobu, že v jejím případě nebude docházet k porušování zákazu mučení a jiného nedovoleného zacházení.¹⁴³ Naopak v případě, že k takovému systematickému porušování lidských práv nedochází, bude sjednání diplomatických záruk relevantní. Tak například ESLP v řadě případů posoudil diplomatické záruky poskytnuté USA jako důvěryhodné a dostatečné, a to i vzhledem k tomu, že se jedná o záruky poskytnuté státem s dlouhou tradicí dodržování lidských práv a respektováním již v minulosti poskytnutých záruk.¹⁴⁴

Kromě této obecné úvahy o dodržování lidských práv v zemi, kam má být osoba předána, bere ESLP rovněž při svém hodnocení v úvahu nebezpečí, které hrozí konkrétní osobě v daném státě, například z důvodu její minulosti, postavení nebo náboženského vyznání.¹⁴⁵

7.4 Diplomatické záruky poskytnuté Keňou

Keňa se stala velmi důležitým prvkem pro úspěšný boj s pirátstvím u somálských břehů, neboť přijala za účelem zahájení trestně-právního řízení nejvíce osob podezřelých

---

¹⁴⁰ Například v případech rozhodovaných před ESLP ve věci *Chahal v. Spojené království* i *Saadi v. Itálie* byly diplomatické záruky sjednány a ESLP jejich existenci jako takovou neodmítl, nicméně neshledal v těchto případech jejich důvěryhodnost.

¹⁴¹ V rozhodnutí ve věci *Othman (Abu Qatada) v. Spojené království*, ze dne 17. ledna 2012, stížnost č. 8139/09, ESLP vymezil celkem jedenáct faktorů, které bere v potaz při hodnocení kvality a důvěryhodnosti sjednaných diplomatických záruk.

¹⁴² HONUSKOVÁ, Věra. *op. cit. sub. 122, s.13.*

¹⁴³ ESLP ve věci *Ismoilov a další proti Rusku* (stížnost č. 2947/06, s. 35 para. 127, ze dne 24.4. 2008) odmítl brát v potaz záruky uzbeckého generálního prokurátora, že se stěžovatelem bude zacházeno v souladu s lidskými právy, neboť důvěryhodné zprávy hovořily o systematickém mučení v Uzbekistánu.

¹⁴⁴ BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA, *op. cit. sub. 136., s.112-115.*

¹⁴⁵ ESLP ve věci *Salah Sheekh vs. Nizozemí* (stížnost č. 1948/04, ze dne 8. 11. 2011) rozhodl o porušení čl. 3 EÚLP, v případě vyhoštění rodiny náležející k somálské menšině Ashraf do Somálska. Soud ve svém rozhodnutí vzal za prokázané, že jsou osoby náležející k této menšině v Somálsku podrobeny zacházení v rozporu s čl. 3 EÚLP. Vzhledem k této situaci Soud nepovažoval za nezbytné prokazovat další specifické faktory hrozícího špatného zacházení.

z pirátství zadržených námořními silami EUNAVFOR.¹⁴⁶ Ačkoliv se tedy Keňa stala jedním z nejdůležitějších partnerů Evropské unie při potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři, vyvstává otázka, zda s ohledem na princip *non refoulement* nedochází při předávání osob podezřelých z pirátství z moci EUNAVFOR keňským úřadům k porušení čl. 3 EÚLP. Určitá obava z možného porušení čl. 3 EÚLP ze strany keňských úřadů plyne z nepříliš pozitivních zpráv o dodržování lidskoprávních závazků v zemi.

Tato obava bezpochyby vedla EU k přijetí diplomatických záruk ze strany vlády v Keni, obsažených v dohodě o předávání podezřelých osob ze spáchání pirátství zadržených námořními silami EUNAVFOR, definující ve světle požadavků judikatury ESLP podmínky předání a způsob zacházení s předanými osobami včetně vedení trestního stíhání a soudního procesu. Tyto poskytnuté diplomatické záruky lze rozdělit do dvou základních oblastí. Prvně předmětná dohoda obsahuje závazek ze strany keňských úřadů, že s předávanou osobou bude zacházeno dle mezinárodního práva v oblasti lidských práv, včetně zákazu mučení a krutého, nelidského a ponižujícího zacházení či trestu, zákazu svévolného zadržování a v souladu s požadavkem na spravedlivý soudní proces.¹⁴⁷ Další ustanovení dohody se dále nelimitují na abstraktní konstatování, že s předávanou osobou musí být zacházeno humánně. Bod 3 dohody obsahuje již konkrétní list závazků, které musí být ze strany keňských úřadů splněny, a to při detenci předávané osoby (odpovídající ubytování, strava, přístup k lékařské péči a možnost vykonávat náboženské úkony) a při vedení trestně-právního řízení proti předávané osobě, tak aby v souladu s atributy ESLP zaručovalo právo na spravedlivý soudní proces (presumpce nevinny, nezávislost a nestrannost soudu, právo na bezplatnou pomoc tlumočnicka, právo být přítomen soudnímu řízení a další).¹⁴⁸ K tomu se Keňa dále v bodě 4 předmětné dohody zavázala, že žádná předaná osoba nebude podrobena trestu smrti, respektive že případný trest smrti bude v souladu s příslušnými zákony změněn v trest odnětí svobody.¹⁴⁹

Do druhé oblasti poskytnutých diplomatických záruk lze zařadit ustanovení, která vymezují právní rámec postupů, jež se snaží zajistit, že ustanovení, ke kterým se Keňa zavázala, budou rovněž v praxi dodržována. Předně je třeba poznamenat, že Keňa nemůže obejít své závazky plynoucí ze sjednaných diplomatických záruk tím, že by předanou osobu následně pro účely vyšetřování nebo trestního stíhání předala jinému státu, aniž by k tomu měla před-

---

¹⁴⁶ Maritime Crime Programme-Indian Ocean, UNODC. [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.unodc.org/unodc/en/piracy/indian-ocean-division.html>

¹⁴⁷ Dohoda mezi EU a Keňou, *op. cit. sub. 67.*, Bod 2. písm. c).

¹⁴⁸ Tamtéž. Bod 3. písm. a) až g).

¹⁴⁹ Tamtéž. Bod 4.

chozí písemný souhlas EUNAVFOR.¹⁵⁰ Dále dle bodu 5 předmětné dohody odpovídá Keňa za vedení záznamů o přesném počtu všech předaných osob, jejich fyzickém stavu, místu, kde jsou zadržováni, jakákoliv obvinění vůči ní či důležitých rozhodnutích přijatých v průběhu jejího trestního stíhání, přičemž tyto záznamy jsou dostupné zástupcům EU a EUNAVFOR na písemnou žádost podanou keňskému Ministerstvu zahraničních věcí. Keňa má navíc pozitivní závazek informovat EUNAVFOR o místě, kde zadržuje jakoukoli předanou osobu, jakékoli zhoršení jejího fyzického stavu a jakákoli tvrzení o údajném nepatřičném zacházení. V neposlední řadě mají zástupci EU a EUNAVFOR a dále i vnitrostátní a mezinárodní agentury na jejich žádost přístup ke kterékoli předané osobě, dokud je tato osoba ve vazbě, a to včetně možnosti ji pokládat případné otázky.¹⁵¹

Lze uzavřít, že sjednané diplomatické záruky mezi EU a Keňou reflektují konsistentní judikaturu ESLP týkající se vymezení požadavků při předávání osob do třetích států, zejména pak i povinnost stanovení dostatečných záruk pro její implementaci. Přesto je v tomto ohledu nutné opětovně zmínit, že diplomatické záruky tvoří jen jednu část hodnocení toho, zda je předání osoby v souladu s principem *non refoulement*. ESLP by totiž diplomatické záruky nepovažoval za relevantní (důvěryhodné), pokud by ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že je porušování zákazu mučení a jiného nedovoleného zacházení v Keni svým rozsahem systematické či endemické, podobně jako tomu bylo ve věci Chalal proti Spojenému království.¹⁵² V tomto případě se Spojené království spoléhalo na diplomatické záruky Indie, a sice že se stěžovatelem nebude zacházeno v rozporu s čl. 3 EÚLP. ESLP však diplomatické záruky, navzdory reformním úsilím a evidentní dobré víry vlády Indie, nepřesvědčily, že zaručí stěžovateli bezpečnost, neboť dle zjištění Soudu bylo mučení ve vazbě a porušování lidských práv v Indii závažné a endemické.¹⁵³

7.5 Úroveň ochrany základních lidských práv a svobod v Keni

Keňa je od 16. prosince 1963 členem Organizace spojených národů a rovněž smluvní stranou řady významných lidskoprávních mezinárodních smluv. Keňa patří mezi smluvní strany Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a dalších. Na vnitrostátní

---

¹⁵⁰ Tamtéž. Bod 3. písm. h).

¹⁵¹ Tamtéž. Bod 5. písm. a) až g).

¹⁵² ESLP: rozsudek, ze dne 15. listopadu 1996, Chalal proti Spojenému království, stížnost č. 22414/93, s. 24, para. 87.

¹⁵³ Srov. případ Ismoilov a další proti Rusku, ze dne 26. listopadu 2009, stížnost č. 33947/05, ve kterém ESLP rovněž shledal, že diplomatické záruky nejsou důvěryhodné, pokud porušování zákazu mučení a jiného nedovoleného zacházení je svým rozsahem v zemi, kam má být osoba navrácena systematické.

úrovni je ochrana před „špatným zacházením“ zakotvena v čl. 29 Ústavy z roku 2010 garantující „každému člověku, včetně osob se zdravotním postižením, právo na svobodu a osobní bezpečnost, právo nebyť vystaven mučení, tělesným trestům, nebo jinému krutému či nelidskému zacházení.“ I přes tyto vnitrostátní a mezinárodní závazky je Keňa nezávislými mezinárodními organizacemi, které monitorují úroveň dodržování lidských práv v jednotlivých státech, řazena hluboko za potencionální hranici států zaručujících minimální standard takové ochrany. V tomto ohledu ESLP poznamenává, že existence vnitrostátních právních předpisů a přistoupení k mezinárodním úmluvám, které zaručují dodržování základních práv, v zásadě nejsou samy o sobě dostatečné pro zajištění adekvátní ochrany proti riziku špatného zacházení, v případě, že spolehlivé zdroje uvádějí postupy státních orgánů, které jsou zjevně v rozporu se zásadami Úmluvy.¹⁵⁴

V nezávislých zprávách mezinárodních či vnitrostátních organizací monitorující dodržování základních lidských práv je Keňa označována jako stát nikoliv pouze porušující základní lidská práva, ale i jako stát s nedostatkem respektu k právnímu řádu, nekontrolovatelnou korupcí v soudním aparátu a dále jako stát vykonávající politicky motivované násilí. Lidskoprávní organizace, například Amnesty International nebo Human Rights Watch ve svých zprávách shodně vyjadřují znepokojení nad častými případy obvinění keňských orgánů z mimosoudních poprav osob, jejich násilných zmizení nebo celkově „špatného zacházení“ v detenčních zařízeních. Ačkoliv neexistuje oficiální pramen zaznamenávající celkový počet těchto protiprávních jednání, zpráva lidskoprávní organizace Amnesty International za rok 2016/2017 poznamenává, že během prvních osmi měsíců roku 2016 došlo k nejméně 78 případů násilného zmizení nebo mimosoudního zabití osob v regionu Mombasa v Keni. Dle předmětné zprávy přitom byly tyto případy protiprávního jednání záměrně cíleny na členy minoritních skupin žijících v Keni, zejména na komunitu muslimskou nebo komunitu osob somálského původu.¹⁵⁵

Keňská národní komise pro lidská práva (KNCHR) ve svém tiskovém prohlášení z roku 2012 rovněž vyjádřila obavu nad tím, že poskytnuté právní záruky osobám v detenčních zařízeních nejsou v praxi ze strany policejních složek dodržovány a naopak mu-

---

¹⁵⁴ ESLP: rozsudek, ze dne 28. února 2008, Saadi proti Itálii, stížnost č. 37201/06, para 147.

¹⁵⁵ Annual Report: KENYA 2016/2017. *Amnesty International*. [online]. 2016 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/kenya/report-kenya/>. Shodně Kenya Muslims 'targeted in extrajudicial killings'. *BBC News* [online]. 2016 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-38239138> nebo WARAH, RASNA. *Disappearances and extrajudicial killings won't end terrorist threats* [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.nation.co.ke/oped/Opinion/Terrorism-Security-Disappearances-Extra-judicial-Killings/440808-2852202-10m7t1p/index.html>

čení, kruté, nelidské a ponižující zacházení se zadrženými osobami nebo s osobami již odsouzenými v detenčním zařízení je ze strany policejních složek chronické a systémové.¹⁵⁶ Objevilo se i několik konkrétních stížností předaných osob EUNAVFOR, ve kterých osoby tvrdily, že byly keňskými policejními orgány mučeny, podrobeny nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo že jim nebylo umožněno vykonávat rituály v souladu s jejich muslimskou náboženskou vírou.¹⁵⁷ Při vyšetřování jedné z takto podaných stížností, přitom soudce pouze sarkasticky, po zhlédnutí stěžovatele oblečeného ve vězeňské uniformě, konstatoval: *že se nezdá, že by osoba trpěla nějakými viditelnými zraněními.*¹⁵⁸

Další zásadní skutečností, která budí vážné pochybnosti týkající se dodržování čl. 3 EÚLP, jsou života ohrožující podmínky v keňských věznicích, pro které je příznačné mnohonásobná přeplněnost, přetrvávající vězeňské násilí včetně násilí mezi vězni a sexuální zneužívání, nedostatek adekvátní lékařské péče, špatné hygienické podmínky a v neposlední řadě nedostatek pitné vody a jídla. Dle zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA z roku 2015 o dodržování lidských práv rovněž vyplývá, že z důvodu špatných podmínek jsou vězni vystavováni různým onemocněním, která v mnoha případech vedou ke smrti, neboť vězeňské nemocnice v Keni nejsou schopny poskytovat efektivní lékařskou péči, zejména pro vězně trpící tuberkulózou nebo nemocí HIV / AIDS. Například ve věznici Shimo la Tewa ve městě Mombasa, ve kterém jsou ve většině případů držení i EUNAVFOR předávané osoby v nedávné době vypukla cholera, jež si vyžádala několik lidských životů.¹⁵⁹ Z této zprávy dále vyplývá, že je vězňům z čistě byrokratických překážek odepíráno právo na kontakt se svými příbuznými nebo právními zástupci.¹⁶⁰

7.6 Důvěryhodnost poskytnutých záruk ze strany vlády v Keni

ESLP relativně nedávno rozhodl, na základě mu známých téměř identických informací, o podmínkách v detenčních zařízeních v Turkmenistánu a v Tunisku, že případné extradice

---

¹⁵⁶ PRESS STATEMENT ON TORTURE BY STATE SECURITY AGENTS. *Kenya National Commission on Human Rights*. [online]. 2012 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z:

<http://knchr.org/Portals/0/PressStatements/PRESS%20STATEMENT%20ON%20TORTURE.pdf?ver=2013-02-21-165537-310>

¹⁵⁷ KONTOROVICH, Eugene. *op. cit. sub. 109, s. 166-167.*

¹⁵⁸ KAVULLA, Travis. *Prosecuting Captured Somali Pirates Poses Challenges* [online]. Fox News, 2008 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/story/2008/11/26/prosecuting-captured-somali-pirates-poses-challenges.html>

¹⁵⁹ KARIUKI, Diana. *Cholera Outbreak Kills 3 At Shimo la Tewa Prison* [online]. Kenyans, 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <https://www.kenyans.co.ke/news/cholera-outbreak-kills-3-shimo-la-tewa-prison>

¹⁶⁰ KENYA 2015 HUMAN RIGHTS REPORT. *U.S. Department Of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015*. [online]. 2016 [cit. 2017-03-03], s. 7. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/252905.pdf>

podezřelých osob ze spáchání trestného činu by byly v rozporu s čl. 3 EÚLP, neboť dle rozhodnutí Soudu se lze důvodně domnívat, že by tyto osoby byly v detenčních zařízeních podrobeni mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení. ESLP dospěl k tomuto závěru navzdory poskytnutým diplomatickým zárukám ze strany vlády Turkmenistánu, respektive vlády tuniské, neboť dle vyjádření Soudu, nelze v těchto případech důvěřovat tomu, že by dané záruky byly v praxi dodržovány.¹⁶¹

Lze se proto důvodně domnívat, že je nepravděpodobné, aby poskytnuté diplomatické záruky ze strany vlády v Keni, s ohledem na konzistentní judikaturu ESLP a rovněž s ohledem na výše uvedené, tj. znázorněné systematické porušování lidských práv a života ohrožující podmínky v detenčních zařízeních, byly v praxi ze strany keňských úřadů bezvýhradně dodržovány.¹⁶² Ačkoliv se tedy EU dlouhodobě podílí ve snaze zkvalitnit detenční zařízení v Keni tak, aby odpovídala mezinárodním lidskoprávním standardům, existuje nepochybně důvodné podezření, že EU jako subjekt, který výlučně rozhoduje o předání podezřelé osoby z pirátství keňským úřadům, porušuje své lidskoprávní závazky zakazující předání do státu, ve kterém existují vážné důvody se domnívat, že bude vystavena porušování lidských práv.¹⁶³ Toto podezření má bez pochyby vliv i přes dosažené úspěchy na celkovou důvěryhodnost protipirátské mise Evropské unie, EUNAVFOR – Atalanta.

---

¹⁶¹ ESLP: rozsudek, ze dne 23. října 2008, Soldatenko proti Ukrajině, stížnost č. 2440/07, s. 25, para. 72-75. A dále ESLP: rozsudek, ze dne 24. února 2009, Ben Khemais proti Itálii, stížnost č. 246/07.

¹⁶² K tomuto závěru shodně: Comment on the Agreement Between the EU and Kenya on the Transfer of Persons Suspected of Piracy to Kenya. *Meijers Committee: Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law*. [online]. 2009 [cit. 2017-03-03]. s. 1-3. Dostupné z: http://www.commissiemeijers.nl/sites/all/files/cm0904_comments_on_the_agreement_between_the_eu_and_kenya_on_piracy-2.pdf a již zmíněné rozhodnutí německého správního soudu: MV Courier' [2011] 25 K 4280/09 (Verwaltungsgericht Köln, 25. Kammer).

¹⁶³ Supra note 144.

8 Závěr

Námořní pirátství je problém stejně starý jako mořeplavba sama. A přestože se na konci dvacátého století mohlo zdát, že je pirátství problémem z velké části již překonaným, vývoj v posledních letech ukázal, že se jedná o otázku stále velmi aktuální a problematickou.

Úkolem této práce bylo zjistit a popsat problematické lidskoprávní aspekty potírání pirátství a ozbrojené loupeže na moři. Konkrétně bylo snahou této práce identifikovat odpovědný subjekt za případné porušení základních lidských práv a svobod předávaných osob. Dalším bodem zkoumání bylo vymezení lidskoprávního rámce vojenské operace „Atalanta“ a určení, zda jsou tato lidská práva aplikována i mimo teritoriální území členských států. Úkolem závěrečné části práce bylo zjistit, zda při předávání osob podezřelých z pirátství do regionálních států, za účelem zahájení trestního řízení dochází k porušování mezinárodního lidskoprávního závazku zákazu *refoulement*. Toho bylo dosaženo následovně.

Po krátkém nastínění vymezení pojmu pirátství a ozbrojené loupeže na moři v mezinárodním právu, jsem se ve druhé kapitole zabýval komplexním přístupem Evropské unie řešící otázku krize na Somálské pevnině. V této kapitole jsem se přitom zaměřil na vojenskou operaci „Atalanta“ a zdůraznil fakt, že Evropská unie při své vnější činnosti zpravidla nedisponuje na členských státech nezávislými civilními či vojenskými kapacitami. Proto bylo nutné se v další části práce zabývat otázkou určení odpovědného subjektu za chování orgánu, který byl mezinárodní organizaci dán k dispozici jiným subjektem. Tato kapitola měla nejprve za úkol představit teoretická východiska použití kritéria přičitatelnosti protiprávního jednání v mezinárodním právu veřejném, která jsem následně aplikoval na konkrétní případ předávání podezřelých osob zadržených silami EUNAVFOR do třetího státu. Z této analýzy vyplynul pro zbytek práce důležitý závěr. A to sice, že tím odpovědným subjektem je výlučně Evropské unie. Vzhledem k tomuto závěru, jsem v následující kapitole podrobně identifikoval lidskoprávní normy, které jsou pro EU jako adresáta těchto norem závazné. Z analýzy předmětné právní úpravy jednoznačně vyplývá, že i při vnější činnosti EU je zaručena vysoká úroveň ochrany lidských práv, včetně práv vyplývajících z EÚLP nebo jiných mezinárodních lidskoprávních smluv, jejichž stranami jsou všechny členské státy. Značný deficit ochrany lidských práv nicméně představuje vyloučení pravomoci SD EU v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a skutečnost, že EU doposud není smluvní stranou EÚLP, a proto ani pod pravomocí Štrasburského soudu. Jako samostatná kategorie byla zejména pro svou důležitost v kontextu této práce, zařazena extraterritoriální aplikace lidských práv. Tento koncept stanovující povinnost dodržovat lidskoprávní závazky i mimo státní území byl podrobně rozebrán

a bylo zjištěno, že ač není v mezinárodním právu konceptem novým, ohledně jeho rozsahu a použitelnosti panují v kontextu protipirátských operací v současné době rozpory.

Úkolem kapitoly šesté bylo na základě poznatků získaných z odborné literatury a praxe, nastínit důvody, které vedly evropské státy k využívání regionálního modelu trestního stíhání zadržených osob podezřelých z pirátství. Bylo zjištěno, že ač je možností více je tento přístup předávání osob do ostatních států v somálském regionu, jako je Keňa, Seychely a Mauritius pro evropské státy nejpříjemnější, a proto i nejvíce využívány.

A konečně kapitola sedmá, a zároveň poslední se pokusila dopodrobna rozebrat lidskoprávní aspekty předávání osob podezřelých z pirátství do regionálního státu, z pohledu dodržování závazku zákazu *refoulement*. V této kapitole jsem nejdříve zkoumal obsah principu non-refoulement s ohledem na jeho současný výklad a úpravu zejména v čl. 3 EÚLP. Ve druhé části této kapitoly jsem obecně přiblížil praxi sjednávání diplomatických záruk, kterým cílové země formálně garantují naplnění svých lidskoprávních závazků. Následně bylo na rozhodovací činnosti ESLP ukázáno, jak Soud k navrácení osob za současného sjednání diplomatických záruk přistupuje. Dle Soudu je ochrana poskytovaná čl. 3 EÚLP absolutní. Osobu není možné navrátit, pakliže existují vážné důvody se domnívat, že by jí hrozilo nebezpečí mučení nebo jiného nedovoleného zacházení. Přístup Soudu k diplomatickým zárukám se v první řadě odvíjí od situace (ne)dodržování lidských práv, přesněji zákazu mučení v zemi, kam má být osoba navrácena. Soud byl skeptický k diplomatickým zárukám, jestliže nerespektování zákazu mučení dosahovalo systematických, endemických rozměrů. V další části kapitoly jsem získané poznatky aplikoval na případ předávání podezřelých osob námořními silami EUNAVFOR do Keni, jelikož právě Keňa je nejvíce využívaným regionálním státem pro trestní stíhání zadržených osob. Na základě provedené analýzy jsem dospěl k závěru, že sjednané diplomatické záruky mezi EU a Keňou sice reflektují požadavky stanovené judikaturou ESLP, nicméně s ohledem na systematické či endemické porušování lidských práv a života ohrožující podmínky v detenčních zařízeních v Keni je dle judikatury ESLP nelze považovat jako důvěryhodné. Z těchto důvodů jsem dospěl k závěru, že EU jako mezinárodní organizace s právní subjektivitou porušuje v případě předávání osob podezřelých z pirátství do Keni lidskoprávní závazek zákazu *refoulement*, neboť existují vážné důvody se domnívat, že těmto osobám v cílové zemi hrozí nebezpečí mučení nebo jiného nedovoleného zacházení.

Resumé

This thesis examines human rights issues that are associated with combating piracy and armed robbery at sea. This work directly addresses the question whether the transfer of piracy suspects detained by EUNAVFOR to so called regional states violates their fundamental human rights and freedoms. Specifically, the work deals mainly with identifying the entity that are responsible for the potential violation of fundamental human rights and freedoms and then with analyzing the non refoulement principle in the context of such a transfer. The work also contains a section dedicated to the specification of the European Union human rights commitments and the issue of extraterritorial application of the human rights in the European Union external action.

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá zkoumáním lidskoprávních otázek, které jsou spojené s potíráním pirátství a ozbrojené loupeže na moři. Tato práce se přímo zabývá otázkou, zda v souvislosti s předáváním podezřelých osob z pirátství zadržených námořními silami EUNAVFOR do tzv. regionálních států dochází ke zkracování jejich základních lidských práv a svobod. Konkrétně se práce zabývá především určením odpovědného subjektu za případné porušení základních lidských práv a svobod předávaných osob a analýzou zákazu refoulement v lidskoprávním kontextu takového předání. Práce dále obsahuje část věnující se specifikaci lidskoprávních závazků Evropské unie a problematikou extrateritoriální aplikaci při zahraničních vojenských misích EU.

Klíčová slova

Námořní pirátství, ozbrojená loupež na moři, vnější činnost EU, odpovědnost mezinárodní organizace, lidská práva, extraterritoriální aplikace lidských práv, princip non refoulement

Key words

Maritime piracy, armed robbery at sea, EU external action, responsibility of international organizations, human rights, extraterritorial application of human rights, the principle of non-refoulement

Seznam použitých zdrojů

A. Monografie

B. Van Vooren, S. Blockmans and J. Wouters (Eds.), *The Legal Dimension of Global Governance: What Role for the EU?* Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 361. ISBN 978-01-9965-965-4.

BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA. *Výjimečné stavy a lidská práva.* Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-57-5.

CICERO, Marcus Tullius. *De Officiis.* Sv. III, 107.

ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné.* 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2008. 840 s. ISBN 978-80-717-9728-9.

DUFEK, Pavel a Hubert SMEKAL. *Lidská práva v mezinárodní politice.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 441. ISBN 978-80-7478-720-1.

GEISS, Robin, PETRIG, Anna. *Piracy and Armed Robbery at the Sea: The Legal Framework for Counter-piracy Operations in Somalia and Gulf of Aden.* Oxford: Oxford University Press, 2011. 321 s. ISBN 978-0-19960-952-9.

HIRSCH, M., *The responsibility of international organizations toward third parties – some basic principles,* Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1995, ISBN 079-233-286-5.

HONUSKOVÁ, Věra. *Ochrana mořské hranice států Evropské unie v kontextu principu nenavracení.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Studie z lidských práv. ISBN 978-80-87975-44-2.

KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1687 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

KOUTRAKOS, P. a SKORDAS, A. *The law and practice of piracy at sea : European and international perspectives*. First paperback edition. Oxford; Portland, Oregon: Hart Publishing, 2014. 367 s. ISBN 978-18-4946-968-5.

NORDQUIST, M. H. *United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982: a commentary*. Vol III. Dordrecht: Martinus Nijhoff, 1985. 736 s. ISBN 978-90-4110-035-1.

PETRIG, Anna. *Human Rights and Law Enforcement at Sea*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2014, s. 485. ISBN 978-90-0426-996-5.

RUBIN, Alfred P. *The Law of Piracy*. Naval War College Press: Rhode Island, 1988. 444 s.

SEHNÁLEK, D., *Vnější činnost Evropské unie perspektivou práva unijního a mezinárodního*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 242. ISBN 978-80-210-8340-0.

SCHARF, Michael P. *Prosecuting Maritime Piracy: Domestic Solutions to International Crimes*. New York. Cambridge University Press, 2015, s. 368. ISBN 978-11-0708-122-2.

SVOBODA, P., *Právo vnějších vztahů EU*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. s. 264. ISBN 978-80-7400-352-3.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 255. ISBN 978-80-7201-710-2.

TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 756. ISBN 978-80-7400-546-6.

B. Příspěvky ze sborníku

FAIX, Martin. *Aplikace lidských práv ve vojenských operacích Evropské unie.* In: Mezinárodněprávní aspekty lidských práv. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 23-45. ISBN 978-80-87146-97-2.

ŠTURMA, Pavel. *Požadovaný standard kontroly pro přičtení odpovědnosti státu za závažná porušení mezinárodního humanitárního práva.* In: ONDŘEJ, Jan a Pavel ŠTURMA. *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo: sborník mezinárodní konference: Praha, 31.10.2008.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, s. 297-307. ISBN 978-80-87146-15-6.

C. Periodická literatura

Arabella Thorp. "Preventing and prosecuting piracy at sea: legal issues", *House of Commons Library*, International Affairs and Defence Section, 2012, s. 1-24.

BARRIOS, Erik. Casting a Wider Net: Addressing the Maritime Piracy Problem in South-east Asia. *Boston College International and Comparative Law Review.* 2005, 28,1, s. 1-16.

BONT, Saorise. Prosecuting Pirates and Upholding Human Rights Law: Taking Perspective. *One Earth Future Foundation Working Paper.* 2010, s. 1-42.

DUBNER, Barry Hart. The Human Rights of Sea Pirates: Will the European Court of Human Rights Decisions Get More Killed? *Washington University Global Studies Law Review.* 2016, 15, 2, s. 1-41.

DUTTON, Yvonne. Pirates and Impunity: Is the Threat of Asylum Claims a Reason to Allow Pirates to Escape Justice. *Fordham International Law Journal.* 2011, 34, 2, 1-60.

GERMON, Basil. Re-Thinking European Security Interests and the ESDP: Explaining the EU's Anti-Piracy Operation. *Contemporary Security Policy.* 2009, 30, 3, S. 573-593.

HALBERSTAM, Malvina. Terrorism on the High Seas: The Achille Lauro, Piracy and the IMO Convention on Maritime Safety. *The American Journal of International Law*. 1988, 82,2, s. 269-310.

JOHANSEN, Stian Oby. Accountability mechanisms for human rights violations by CSDP missions: available and sufficient? *International & Comparative Law Quarterly*. 2017, s. 1-19.

KONTOROVICH, Eugene. "A Guantanamo on the Sea": The Difficulties of Prosecuting Pirates and Terrorists. *Faculty Working Papers*. 2010, 98, 243, 243-275 s. 1-37.

LARSEN, Kjetil Mujezinović. Attribution of Conduct in Peace Operations: The 'Ultimate Authority and Control' Test. *European Journal of International Law*. 2008, 19, 3, 509-531.

MASSARELLA, Carmino. The Historical Development of the Law of Piracy. *ESIL Research Forum*. 2011, 4, s. 1-14.

MIDDLETON, Roger. Pirates and How to Deal with Them. *Africa Programme and International Law Discussion Group*. 2009, s. 1-8.

NĚMČÁK, Vítězslav. K judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v případech vyhoštění. *Správní právo*, Praha: Ministerstvo vnitra, 2011, XLIV, č. 4, s. 193-208.

OSIRO, Deborah. Somali pirates have rights too Judicial consequences and human rights concerns. *Institute for Security Studies*. 2011, s. 1-28.

Piracy and Legal Issues. Reconciling Public and Private Interests. *Africa Programme and International Law Conference Report*. 2009, s. 1-54.

PAPASTAVRIDIS, Efthymios. EUNAVFOR OPERATION ATALANTA OFF SOMALIA: THE EU IN UNCHARTERED LEGAL WATERS? *International & Comparative Law Quarterly*. 2015, 64, 3, s. 528-568.

ROXSTROM, Erik. The NATO Bombing Case (BANKOVIC ET AL. V. BELGIUM ET AL.) and the Limits of Western Human Rights Protection. *Boston University International Law Journal*. 2005, 23, 55, s. 55-136.

ŠTURMA, Pavel. Odpovědnost mezinárodních organizací. Některé poznámky k návrhu článků komise pro mezinárodní právo. *Právník*. 2011, 150, 6, s. 537-564.

ZINOVIEVA, Elena. International Cooperation on Combatting Maritime Piracy. *International cooperation in criminal matters*. 2015, s. 1-21.

ZYBERI, Gentian. The Applicability of General Principles and Instruments of International Law to Peace Missions of the European Union. *University of Oslo Faculty of Law Research Paper*. 2012, 6, s. 21-37.

D. Internetové zdroje

Annual Report: KENYA 2016/2017. Amnesty International. [online]. 2016 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/kenya/report-kenya/>.

Combating Somali Piracy: the EU's Naval Operation Atalanta. Parliamentary report [online]. 2010 [cit.2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.publications.parliament.uk/pa/ld200910/ldselect/ldeucom/103/10304.htm>

Comment on the Agreement Between the EU and Kenya on the Transfer of Persons Suspected of Piracy to Kenya. Meijers Committee: Standing committee of experts on international immigration, refugee and criminal law. [online]. 2009 [cit. 2017-03-03]. s. 1-3. Dostupné z: http://www.commissiemeijers.nl/sites/all/files/cm0904_comments_on_the_agreement_between_the_eu_and_kenya_on_piracy-2.pdf

Counter Piracy Programme UNODC. [online]. 2013 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/easternafrika/piracy/UNODC_Brochure_Issue_11_wv.pdf

EUNAVFOR. Somalia Missions [online]. 2009 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/mission/>

EUNAVFOR. Somalia Archives [online]. 2009 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/archives>

EUNAVFOR. Somalia Archives [online]. 2009 [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: <http://eunavfor.eu/first-eu-handover-of-suspected-pirates-to-kenya>

Extra-territorial jurisdiction of States Parties to the European Convention on Human Rights. [online]. 2016 [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: http://echr.coe.int/Documents/FS_Extra-territorial_jurisdiction_ENG.pdf

IMB. Piracy Reporting Centre – News and Figures [online]. [icc-ccs.org](http://www.icc-ccs.org) [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.hellenicshippingnews.com/wp-content/uploads/2016/02/2015-Annual-IMB-Piracy-Report-ABRIDGED.pdf>

IMB. Piracy Reporting Centre – News and Figures [online]. [icc-ccs.org](http://www.icc-ccs.org) [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: <https://www.csi.hei.ulaval.ca/sites/csi.hei.ulaval.ca/files/pirates2008rap-bmi0901.pdf>

IMB Piracy Reporting Centre – News and Figures [online]. [icc-ccs.org](http://www.icc-ccs.org). [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: http://psm.du.edu/media/documents/industry_initiatives/industry_reports/maritime_imb_annual-report-2011.pdf

LANG, Jack. *Report of the Special Adviser to the Secretary-General on Legal Issues Related to Piracy off the Coast of Somalia.* Dostupné z: http://cil.nus.edu.sg/wp/wp-content/uploads/2010/10/Lang_report_S-2011-301.pdf

KARIUKI, Diana. Cholera Outbreak Kills 3 At Shimo la Tewa Prison [online]. Kenyans, 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <https://www.kenyans.co.ke/news/cholera-outbreak-kills-3-shimo-la-tewa-prison>

KAVULLA, Travis. Prosecuting Captured Somali Pirates Poses Challenges [online]. Fox News, 2008 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z:

<http://www.foxnews.com/story/2008/11/26/prosecuting-captured-somali-pirates-poses-challenges.html>

Kenya Muslims 'targeted in extrajudicial killings'. BBC News [online]. 2016 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-38239138>

KENYA 2015 HUMAN RIGHTS REPORT. *U.S. Department Of State: Country Reports on Human Rights Practices for 2015*. [online]. 2016 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/252905.pdf>

LAKOTTA, Beate Lakotta. Germany's Somali Pirate Trial Is Pointless. Spiegel online [online]. 2012 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/german-trial-of-somali-pirates-turns-into-pointless-and-expensive-farce-a-855252.html>

Land info: Country of Origin Information Centre. [online]. 2011 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: http://www.landinfo.no/asset/1800/1/1800_1.pdf

NATO. *Counter-piracy operations* [online]. 2016, North Atlantic Treaty Organization [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48815.htm

Opinion on Human Rights in Kosovo: possible establishment of review mechanisms adopted by the Venice Commission at its 60th Plenary Session. [online]. 2004 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2004\)033-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2004)033-e)

Press Statement on Torture by State Security Agents. Kenya National Commission on Human Rights. [online]. 2012 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://knchr.org/Portals/0/PressStatements/PRESS%20STATEMENT%20ON%20TORTURE.pdf?ver=2013-02-21-165537-310>

ROVENSKÝ, Dušan. „EU NAVFOR v boji proti pirátům v letech 2008 – 2012.“ [online]. On War | On Peace, leden 2013 [citace: 2017-03-03]. Dostupné

z: <http://www.onwar.eu/2013/01/18/eu-navfor-v%C2%A0boji-proti-piratum-v%C2%A0letech-2008-%E2%80%93-2012/>

Somali pirates suspected of first ship hijacking since 2012. BBC News [online]. 2017 [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-39264343>

Somálsko (EU-NAVFOR – Atalanta), [online]. 2017 [citace: 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/somalsko/somalsko-eu-navfor---atalanta-48774/>

UNODC. Maritime Crime Programme-Indian Ocean [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.unodc.org/unodc/en/piracy/indian-ocean-division.html>

UNHCR. Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol [online]. 2007 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/pdfid/45f17a1a4.pdf>

WARAH, RASNA. Disappearances and extrajudicial killings won't end terrorist threats [online]. 2015 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://www.nation.co.ke/oped/Opinion/Terrorism-Security-Disappearances-Extra-judicial-Killings/440808-2852202-10m7t1p/index.html>

E. Mezinárodně právní dokumenty

Deutscher Bundestag Drucksachen. (parlamentní dokument) No 16/11352 z 12. prosince 2008.

EU. *Dohoda mezi Evropskou unií a Albánskou republikou o účasti Albánské republiky na vojenské operaci Evropské unie v Čadské republice a Středoafričské republice.* Operace EU-FOR Tchad/RCA, Ú.v. EÚ L 217, 13.8. 2008.

EU. *Listina základních práv Evropské unie (Celex 12012P)* ze dne 26.10. 2012 ve znění pozdějších předpisů.

EU. *Rozhodnutí Rady (SZBP)*. č. 2016/2082 ze dne 28. listopadu 2016, kterým se mění společná akce 2008/851/SZBP o vojenské operaci Evropské unie s cílem přispět k odvrácení, prevenci a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží u pobřeží Somálska.

EU. *Smlouva o Evropské unii (Celex 12012M)* ze dne 7.2.1992 ve znění pozdějších předpisů.

EU. *Smlouva o fungování Evropské unii (Celex 12012E)* ze dne 26.10. 2012 ve znění pozdějších předpisů.

EU. *Společná akce Rady*. č. 2008/851/SZBP ze dne 10. listopadu 2008 o vojenské operaci Evropské unie s cílem přispět k odvrácení, prevenci a potlačení pirátství a ozbrojených loupeží u pobřeží Somálska.

EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a Seychelskou republikou o podmínkách a způsobu předávání osob podezřelých z pirátství nebo ozbrojených loupeží silami EUNAVFOR do Seychelské republiky a o podmínkách a způsobu zacházení s těmito osobami po jejich předání*, ze dne 2. prosince 2009, L 315/37. Dohoda dostupná z:

<http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=8101>

EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a Mauricijskou republikou o podmínkách předávání osob podezřelých z pirátství a zabaveného majetku, který je s touto činností spojen, námořními silami pod vedením Evropské unie do Mauricijské republiky a o podmínkách osob podezřelých z pirátství po předání*, ze dne 12. července 2011, L 254/1. Dohoda dostupná z:

<http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=9101>

EU. *Výměna dopisů mezi Evropskou unií a Sjednocenou republikou Tanzanií o podmínkách předávání osob podezřelých z pirátství a zabaveného majetku, který je s touto činností spojen, námořními silami pod vedením Evropské unie do Sjednocené republiky Tanzanie*, ze dne 11. dubna 2014, L 108/3. Dohoda s Tanzanií dostupná z:

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0411\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0411(01))

IMO. Resolution A.1025(26). *Code of Practice for the Investigation of Crimes of Piracy and Armed Robbery against Ships.* 2.12.2009. Dostupné z: <http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PiracyArmedRobbery/Guidance/Documents/A.1025.pdf>

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. ze dne 10.5.1976.

UN. Doc. A/66/10, Návrh článků o odpovědnosti mezinárodních organizací (2011), ILC.

UN. Doc. A/CN.4/637, Responsibility of international organizations. Comments and observations received from international organizations.

UN. Doc. A/CN.4/610, Seventh Report of the Special Rapporteur on Responsibility of International Organizations.

UN. Security Council resolution 1244 (1999) on the situation relating Kosovo.

UN. Security Council Resolution S/RES/1816 (2008) ze dne 02.06.2008.

UN. Security Council Resolution S/RES/1846 (2008) ze dne 02.12.2008.

UN. Security Council Resolution S/RES/1851 (2008) ze dne 16.12.2008.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Sdělení ministra zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.

Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu. Sdělení ministra zahraničních věcí č. 240/1996 Sb.

Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNCHR). Note on Diplomatic Assurances and International Refugee Protection, 2006, s. 1-20.

F. Soudní rozhodnutí

Evropský soud pro lidská práva (ESLP): rozsudek ze dne 31. května 2007, *Behrami and Behrami* proti Francii, stížnost č. 71412/01.

ESLP: rozsudek ze dne 8. června 2004, *Ilascu* proti Moldavsku a Rusku, stížnost č. 4878/99.

ESLP: rozsudek ze dne 28. listopadu 1996, *Loizidou* proti Turecku, stížnost č. 1531/89.

ESLP: rozsudek ze dne 31. května 2007, *Saramati* proti Francii, Německu a Norsku, stížnost č. 78166/01.

ESLP: rozsudek ze dne 16. října 2007, *Berić a další* proti Bosně a Hercegovině, stížnost č. 36357/04

ESLP: rozsudek ze dne 9. prosince 2008, *Biret* proti Německu a dalším, stížnost č. 13762/04

ESLP: rozsudek ze dne 12. května 2005, *Öcalan* proti Turecku, stížnost č. 46221/99.

ESLP: rozsudek ze dne 12. prosince 2001, *Banković a ostatní* proti Belgii, České republice, Dánsku, Francii, Německu, Řecku, Maďarsku, Islandu, Itálii, Lucembursku, Nizozemí, Norsku, Polsku, Portugalsku, Španělsku, Turecku a Spojenému království, stížnost č. 52207/99.

ESLP: rozsudek ze dne 7. června 2011, *Al-Skeini a ostatní* proti Spojenému království Velké Británie, stížnost č. 55721/07.

ESLP: rozsudek ze dne 29. března 2010, *Medvedyev a ostatní* proti Francii, stížnost č. 3394/03.

ESLP: rozsudek ze dne 16. října 2004, *Isaa* proti Turecku, stížnost č. 31821/96.

ESLP: rozsudek ze dne 4. prosince 2014, *Hassan a ostatní v. Francie*, stížnost č. 46695/10.

ESLP: rozsudek ze dne 8. listopadu 2011, *Salah Sheekh* proti Nizozemí, stížnost č. 1948/04).

ESLP: rozsudek ze dne 28. června 2011, *Sufi a Elmi* proti Spojenému království, stížnost č. 8319/07 a 11449/07.

ESLP: rozsudek ze dne 30. října 1991, *Vilvarajah a další* proti Spojenému království, stížnost č. 13448/87.

ESLP: rozsudek ze dne 7. června 1989, *Soering* proti Spojenému království, stížnost č. 14038/88.

ESLP: rozsudek ze dne 4. prosince 1985, *Ribitsch* proti Rakousku, stížnost č. 18896/91.

ESLP: rozsudek ze dne 28. září 2015, *Bouyid* proti Belgii, stížnost č. 23380/09.

ESLP: rozsudek, ze dne 15. června 2002, *Kalashnikov* proti Rusku, stížnost č. 47095/99

ESLP: rozsudek ze dne 16. června 2009, Sulejmanovic proti Itálii, stížnost č. 22635/03

ESLP: rozsudek, ze dne 28. března 2006, Melnik proti Ukrajině, stížnost č. 72286/01

ESLP: rozsudek ze dne 12. dubna 2005, Chamašev a další proti Gruzii a Rusku, stížnost č. 36378/02.

ESLP: rozsudek ze dne 28. února 2008, Saadi proti Itálii, stížnost č. 37201/06.

ESLP: rozsudek ze dne 15. listopadu 1996, Chalal proti Spojenému království, stížnost č. 22414/93.

ESLP: rozsudek ze dne 17. ledna 2012, Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, stížnost č. 8139/09.

ESLP: rozsudek ze dne 24. dubna 2008, Ismoilov a další proti Rusku, stížnost č. 2947/06.

ESLP: rozsudek ze dne 23. října 2008, Soldatenko proti Ukrajině, stížnost č. 2440/07

ESLP: rozsudek ze dne 24. února 2009, Ben Khemais proti Itálii, stížnost č. 246/07

Nejvyšší správní soud: rozhodnutí ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 2 Azs 71/2006.

Správní soud: rozhodnutí ve věci MV Courier [2011] 25 K 4280/09 (Verwaltungsgericht Köln, 25. Kammer).

Soudní dvůr EU (SD EU): Posudek pléna Soudního dvora EU ze dne 18. prosince 2014, stížnost č. 2/2013.

SD EU: Segi a i. proti Radě EU ze dne 7. června 2004, č. T-338/02.

SD EU: Gestoras Pro Amnistía proti Radě EU ze dne 7. června 2004, č. C-354/04 P.